**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ**
**І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Факультет (ННІ)** Гуманітарно-педагогічний

| **ПОГОДЖЕНО** | **ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ** |
|---|---|
| **Декан факультету (Директор ННІ)** | **Завідувач кафедри** |
| _____Гуманітарно-педагогічний_____ | ____Журналістики та мовної комунікації____ |
| (назва факультету (ННІ)) | (назва кафедри) |
| _____ ___САВИЦЬКА І.М._____ | _____ ___ХАРЧЕНКО С.В._____ |
| (підпис) (ПІБ) | (підпис) (ПІБ) |
| «___» _____ 20_ р. | «___» _____ 20_ р. |

# МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему** Штучний інтелект як «вірус» сучасної журналістики_____

_____

Спеціальність «С7» Журналістика_____
(код і найменування)

Освітня програма ___Журналістика_____
(назва)

Орієнтація освітньої програми____освітньо-професійна_____
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

**Гарант освітньої програми**

_____канд. філол. наук, доц. __ _____ _Світлана ЛИТВИНСЬКА___
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

**Керівник магістерської кваліфікаційної роботи**

___докт. філол. наук, проф._____ _____ _Марина НАВАЛЬНА__
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

**Виконав** _____ ____Євгеній ГОВОРКО_____
(підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ здобувача)

**КИЇВ – 2026**

**Додаток Д**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Факультет (ННІ)** Гуманітарно-педагогічний

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

**Завідувач кафедри** _____

докт. філол. наук, проф._____

Світлана ХАРЧЕНКО_____

(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«___» _____ 20_ р.

**З А В Д А Н Н Я**

**ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧУ**

_____ГОВОРКО Євгеній Юрійович_____

**(прізвище, ім'я, по батькові)**

Спеціальність _____«С7» Журналісти-

ка_____

(код і найменування)

Освітня програма _____Журналістика_____

(назва)

Орієнтація освітньої програми_____освітньо-професійна_____

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи____Штучний інтелект як «вірус» сучасної журналістики_____

затверджена наказом від «07»__11___2026р. №___2725''С''____

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи Присвячена дослідженню впливу штучного інтелекту на сучасну журналістику. Розглянуто переваги, ризики, правові та етичні засади його використання в медіа. Особливу увагу приділено проблемам дезінформації, критичного мислення і залежності людини від технологій. Обґрунтовано необхідність відповідального використання ШІ без заміни людської праці.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Дослідити засади використання ШІ в журналістиці.
2. Проаналізувати вплив ШІ на мислення людини.
3. Визначити ризики та шляхи регулювання ШІ в журналістиці.

Перелік графічного матеріалу (за потреби) _____

**Дата видачі завдання** «12» жовтня 2025 р.

**Керівник магістерської кваліфікаційної роботи** _____ Марина НАВАЛЬНА_

( підпис ) (ім'я ПРІЗВИЩЕ)

**Завдання прийняв до виконання** _____ _____Євгеній ГОВОРКО_____

# РЕФЕРАТ

Магістерська робота «Штучний інтелект як «вірус» сучасної журналістики» є одноосібним дослідженням того, як деякі технологічні процеси можуть вбивати та знищувати вже давно створені інститути правди, інформації та створюючи, хоча правильніше тут буде слово генеруючи те, що люди потім будуть сприймати як належне та дійсність, яка насправді не є такою. Розглянуто три найважливіші речі про штучний інтелект. У першому розділі розглянуто поняття штучного інтелекту в науковій літературі. Цей термін є дуже давнім та вживаним у більшості культурних та соціальних моментах. Його значимість є не менш важливою, ніж людський розум, але розглядається суто з питання інформаційних технологій та його можливих впливів на підсвідомість та впровадження у буденне життя людини, як зручний інструмент, який не замінює людську працю, а лише допомагає та виконує роль умовного секретаря у буденності самої людини. Це свідчить про те, що штучний інтелект є доволі поширеною темою та був відомий ще задовго до створення генеративних допоміжних інструментів таких як ChatGPT та інших. Штучний інтелект був присутній вже давно в різних технологічних та інформаційних аспектах соціального життя людини, таких як технології, автоматизовані процеси, фабрики та інше. Однак у наступному розділі щодо правових засад використання штучного інтелекту в журналістиці зауважуємо, що є певні норми та правила з використанням цієї генеративної системи. З одного боку, чудово структурує інформацію, створює таблиці та справді виконує роль помічника у тому, щоб чітко та лаконічно згрупувати всю інформацію. Але на цьому усі його можливості закінчуються, оскільки для пошуку джерел, підтвердження інформації, а тим паче написання цілих статей та наукових робіт така річ як штучний інтелект не є свідомою та може більше нашкодити, ніж принести користі. Штучний інтелект нерідко може помилятися, наводити неіснуючі факти, спотворювати та змінювати інформацію.

Таким чином, обачне використання штучного інтелекту може покращити роботу та пришвидшити її, але не замінити, оскільки є певні правові засади, які

регулюють це питання. У розділі щодо використання штучного інтелекту на практиці, зокрема як люди нехтують власним розумом за спрощенням свого життя, розглянуто питання того, коли людина як окремий індивід з своїм власним розумом може нехтувати ним, використовуючи генеративні інструмент як заміну власному мисленні. У підрозділі як штучний інтелект змушує мозок людини деградувати проаналізовано популярну зараз тезу про те, що через надмірне використання штучного інтелекту, мозок людини починає забувати, стирати та нехтувати інформацію, замінюючи особисте мислення людини лише повною роботою машини. У роботі розглянуто майбутні засади впровадження штучного інтелекту, як культура демонструвала розвиток штучного інтелекту, розглянуто приклади та навів факти того, як у музиці, фільмах та звичайному житті люди подавали приклад з використанням штучного інтелекту, до чого він може призвести та як він працює на практиці. У висновках підсумовано наведену інформацію, факти, твердження, теорії та свої судження.

Структура магістерської кваліфікаційної роботи складається з 3 розділів, у кожному по 2 підрозділи, кількох додатків, які наведені нормами НУБіП України, списком використаних джерел, у якому містяться 50 посилань, які видані в останні 10 років, що закладено у 60 сторінках магістерської кваліфікаційної роботи з такими ключовими словами, як штучний інтелект, генеративна машина, вірус, журналістика, помічник, сучасні технології.

## ЗМІСТ

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ** .....6
**ВСТУП** .....11
**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ** .....18
**1.1. Поняття «штучний інтелект» у довідковій та науковій літературі**.....18
**1.2. Правові засади використання «штучного інтелекту» в журналістиці** .....
23
**РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАКТИЦІ** .....
33
**2.1 Штучний інтелект як форма спрощення людської діяльності** .....
.....33
**2.2 Штучний інтелект як засіб деградування мозку людини**.....37
**РОЗДІЛ 3. МАЙБУТНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**.....40
**3.1 Розвиток штучного інтелекту у сфері культури**.....40
**3.2 Врегулювання використання штучного інтелекту в журналістиці** .....
53
**ВИСНОВКИ** .....56
**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** .....62
**ДЕКЛАРАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ** .....69

# ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

## 1. Умовні позначення та скорочення

| Скорочення | Повне найменування |
|---|---|
| AI | Artificial Intelligence – штучний інтелект |
| DOI | Digital Object Identifier – цифровий ідентифікатор об'єкта |
| EU | European Union – Європейський Союз |
| GPT | Generative Pre–trained Transformer – генеративний попередньо навчений трансформер |
| IBM | International Business Machines – міжнародна технологічна корпорація |
| IT | Information Technology – інформаційні технології |
| UK | United Kingdom – Сполучене Королівство |
| UNESCO | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури |
| URL | Uniform Resource Locator – уніфікований покажчик місцезнаходження ресурсу |
| ШІ | Штучний інтелект |

## 2. Спеціальні наукові та професійні терміни

| Термін | Значення |
|---|---|
| Штучний інтелект | Технології та системи, здатні виконувати завдання, що потребують інтелектуальних функцій |
| Генеративний штучний інтелект | ШІ, призначений для створення нового контенту |

| | |
|---|---|
| Генеративна модель | Обчислювальна модель, що генерує контент на основі засвоєних закономірностей |
| Генеративна система | Програмна система, що використовує генеративні моделі |
| Генерація контенту | Автоматизоване створення текстів, зображень, звуків або відео |
| Автоматизація | Виконання процесів технічними системами з обмеженою участю людини |
| Алгоритм | Визначена послідовність операцій для розв'язання завдання |
| Алгоритмічна дискримінація | Несправедливі результати алгоритмічних рішень щодо певних груп |
| Алгоритмічна прозорість | Можливість отримати інформацію про принципи роботи алгоритмічної системи |
| Фактчекінг | Перевірка достовірності фактів і тверджень |
| Дипфейк | Реалістичний синтетичний або змінений медіаконтент |
| Дезінформація | Навмисне поширення неправдивої чи оманливої інформації |
| Маніпуляція інформацією | Цілеспрямований вплив на сприйняття інформації аудиторією |
| Інформаційна безпека | Захист інформації та інформаційних систем від загроз |
| Кібербезпека | Захист цифрових систем, мереж і даних від кіберзагроз |
| Кібератака | Спроба порушення безпеки цифрових систем |
| Кіберризик | Імовірність і можливі наслідки кіберзагроз |
| Персональні дані | Відомості про ідентифіковану або таку, яку можна ідентифікувати, фізичну особу |

| | |
|---|---|
| Конфіденційність | Обмеження доступу до інформації відповідно до визначених правил |
| Анонімність | Стан, за якого особу не можна ідентифікувати |
| Шифрування | Перетворення інформації для захисту від несанкціонованого доступу |
| Багатофакторна автентифікація | Підтвердження особи за допомогою декількох незалежних чинників |
| Резервне копіювання | Створення копій даних для можливого відновлення |
| Авторське право | Сукупність прав автора на створений ним твір |
| Плагіат | Привласнення авторства на чужий твір або його частину |
| Цитування | Використання фрагментів іншого твору з належним зазначенням джерела |
| Журналістська етика | Професійні моральні принципи діяльності журналістів |
| Редакційна відповідальність | Відповідальність редакції за оприлюднені матеріали |
| Редакційна незалежність | Самостійність редакції в ухваленні професійних рішень |
| Редакційна політика | Сукупність правил і стандартів діяльності редакції |
| Журналістські стандарти | Професійні вимоги до створення та поширення журналістських матеріалів |
| Достовірність інформації | Відповідність інформації перевіреним фактам |
| Об'єктивність | Орієнтація на факти та обґрунтованість висновків |
| Неупередженість | Уникнення необґрунтованого надання переваги окремим позиціям |

| | |
|---|---|
| Баланс думок | Належне представлення суттєвих позицій сторін |
| Людський контроль | Нагляд людини за функціонуванням і результатами автоматизованих систем |
| Критичне мислення | Здатність аналізувати, перевіряти й оцінювати інформацію |
| Когнітивні здібності | Психічні функції, пов'язані з пам'яттю, увагою, мисленням і навчанням |
| Когнітивна деградація | Погіршення когнітивних функцій |
| Нейронні зв'язки | Зв'язки між нервовими клітинами, що забезпечують передавання сигналів |
| Цифрова грамотність | Знання й уміння для ефективного та безпечного використання цифрових технологій |
| Синтетичний контент | Контент, створений або істотно змінений за допомогою обчислювальних систем |
| Автентичність контенту | Справжність матеріалу та відповідність заявленому походженню |
| Інформаційний простір | Середовище створення, оброблення та поширення інформації |
| Медіапростір | Середовище функціонування та взаємодії медіа |
| Генеративна машина | Образне позначення системи генеративного ШІ, яке використовується в роботі |

**3. Правові, етичні та журналістські поняття**

Академічна доброчесність, Авторство, Авторські матеріали, Алгоритмічна упередженість, Відокремлення фактів від суджень, Відповідальність за використання ШІ, Дотримання авторських прав, Доступність інформаційних ресурсів, Етичне використання ШІ, Захист журналістських джерел, Захист облікових записів, Захист персональних даних, Захист приватного листування, Захист редакційних матеріалів, Інформаційні маніпуляції, Інформаційна достовірність,

Конфіденційність журналістських джерел, Ліцензійні умови, Людська гідність, Медіаетика, Медіастандарти, Мінімізація даних, Мінімізація шкоди, Недопущення дискримінації, Неопубліковані матеріали, Несанкціонований доступ, Обмеження доступу, Обробка персональних даних, Перевірка джерел, Правові засади використання ШІ, Прозорість використання ШІ, Протидія дезінформації, Редакційні бази даних, Свобода інформації, Суспільна користь, Цілісність інформації.

**4. Технологічні, когнітивні та культурологічні поняття**

Автоматизовані процеси, Аналітичні здібності, Генеративні інструменти, Генерація інформації, Інтелектуальні машини, Інформаційні технології, Комп'ютерна програма, Комп'ютерна модель, Критичне оцінювання, Людський інтелект, Людська свідомість, Машинний інтелект, Нейронні зв'язки мозку, Обчислювальна система, Обчислювальна машина, Підсвідомість, Популярна культура, Роботизація, Самонавчання, Синтетичні медіа, Соціальний вплив технологій, Технологічний прогрес, Цифровий контент, Штучний розум.

**5. Символи та одиниці вимірювання**

У магістерській кваліфікаційній роботі немає математичних, фізичних та статистичних символів. Використовуються виключно звичайні числові позначення років, сторінок, кількостей та бібліографічних даних.

# ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Від самого початку свого існування людство прагнуло пізнавати навколишній світ, відкривати нові можливості та створювати технології, здатні полегшувати повсякденне життя. З розвитком суспільства змінювалися не лише способи отримання інформації, а й засоби її поширення, сприйняття та аналізу. Особливе місце в цьому процесі посіла журналістика, яка протягом багатьох років залишається одним із найважливіших інструментів інформування суспільства, формування громадської думки та висвітлення подій, що відбуваються у світі.

Водночас розвиток технологій ніколи не стояв на місці. Від друкованої преси, радіо та телебачення людство поступово перейшло до цифрового інформаційного простору, у якому кожен користувач отримав можливість не лише споживати, а й самостійно створювати та поширювати інформацію. Поява інтернету, соціальних мереж і цифрових платформ суттєво змінила принципи функціонування журналістики, а разом із ними й вимоги до професійної діяльності журналістів.

Одним із найважливіших технологічних явищ сучасності став штучний інтелект, який поступово інтегрується практично в усі сфери людської діяльності. Особливо помітним цей процес став після поширення генеративних систем, здатних створювати тексти, зображення, аудіозаписи, відеоматеріали та аналізувати значні обсяги інформації. Якщо раніше подібні технології переважно асоціювалися з науковими дослідженнями, фантастичними фільмами або уявленнями про далеке майбутнє, то сьогодні вони стали доступними для ши-

рокого кола користувачів і безпосередньо впливають на сучасне інформаційне середовище.

Для журналістики розвиток штучного інтелекту має особливе значення, оскільки ця професія безпосередньо пов’язана з пошуком, перевіркою, аналізом та поширенням інформації. Генеративні технології можуть допомагати журналістам розшифровувати інтерв’ю, перекладати матеріали, опрацьовувати великі масиви даних, створювати допоміжні тексти та оптимізувати окремі редакційні процеси. Однак водночас виникає питання, наскільки безпечним є використання таких інструментів без належного контролю та чи не призведе їх надмірне застосування до поступового знецінення професійної журналістської діяльності.

Особливу небезпеку становить можливість створення штучним інтелектом неправдивої або спотвореної інформації, яка за зовнішніми ознаками може практично не відрізнятися від достовірного журналістського матеріалу. Згенеровані цитати, вигадані факти, синтетичні зображення, аудіозаписи та відеоматеріали здатні впливати на сприйняття суспільством реальних подій, формувати помилкові уявлення та сприяти поширенню дезінформації. За таких обставин особливого значення набувають питання журналістської етики, авторського права, інформаційної безпеки, захисту персональних даних і професійної відповідальності.

Саме тому в назві магістерської роботи використано поняття «вірус», яке має метафоричне значення та характеризує стрімке поширення штучного інтелекту в сучасному інформаційному середовищі. Йдеться не про буквальне ототожнення технології зі шкідливим явищем, а про її здатність проникати в різноманітні процеси журналістської діяльності, змінювати традиційні професійні підходи та створювати нові виклики для суспільства.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю комплексного дослідження впливу штучного інтелекту на сучасну журналістику, визначення його переваг і ризиків, аналізу правових та етичних засад використання генеративних технологій, а також пошуку можливих шляхів регулювання їх застосування в

професійній діяльності журналістів. Особливого значення набуває питання збереження людської відповідальності за достовірність інформації в умовах стрімкої автоматизації редакційних процесів.

**Мета дослідження** полягає у комплексному аналізі впливу штучного інтелекту на сучасну журналістику, визначенні його ролі у трансформації професійної діяльності журналістів, дослідженні можливостей і ризиків використання генеративних технологій, а також обґрунтуванні необхідності дотримання правових, етичних та професійних принципів їх застосування в інформаційному середовищі.

**Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:**

1. Розглянути поняття штучного інтелекту в науковій літературі, визначити основні підходи до його трактування та особливості функціонування сучасних генеративних технологій.

2. Проаналізувати правові та етичні засади використання штучного інтелекту, зокрема в контексті дотримання журналістських стандартів, авторського права, захисту персональних даних та інформаційної безпеки.

3. Дослідити основні напрями застосування штучного інтелекту в сучасній журналістиці, визначити його можливості для автоматизації редакційних процесів і підготовки інформаційних матеріалів.

4. Виявити основні ризики використання генеративних технологій у журналістській діяльності, зокрема поширення дезінформації, створення синтетичного контенту, порушення професійної етики та послаблення критичного мислення.

5. Проаналізувати вплив популярної культури на формування суспільних уявлень про штучний інтелект та визначити роль медіа у висвітленні технологічного розвитку.

6. Розглянути можливі наслідки безконтрольного використання штучного інтелекту в інформаційному середовищі та визначити необхідність його правового й професійного регулювання.

7. Сформулювати рекомендації щодо відповідального використання штучного інтелекту в журналістиці з урахуванням принципів достовірності, прозорості, професійної відповідальності та збереження ролі людини в редакційній діяльності.

**Об'єкт дослідження:** сучасна журналістика в умовах розвитку та впровадження технологій штучного інтелекту.

**Предмет дослідження:** особливості, можливості, ризики та правові й етичні засади використання штучного інтелекту в сучасній журналістській діяльності, а також його вплив на професійні стандарти, інформаційні процеси та суспільне сприйняття медіаконтенту.

**Методи дослідження:** для досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Зокрема, метод аналізу застосовано для вивчення наукових підходів до визначення штучного інтелекту, особливостей його функціонування та можливостей використання в журналістиці. Метод синтезу дозволив узагальнити отриману інформацію та сформувати цілісне уявлення про вплив генеративних технологій на сучасне інформаційне середовище.

Порівняльний метод використано для зіставлення традиційних підходів до створення журналістських матеріалів із можливостями автоматизованих систем. Метод систематизації дозволив виокремити основні переваги, ризики та напрями застосування штучного інтелекту в професійній діяльності журналістів. Описовий метод застосовано під час характеристики сучасних технологій, нормативних документів та прикладів використання штучного інтелекту в медіасфері.

Окреме значення мав метод критичного аналізу, який дозволив розглянути можливі наслідки поширення генеративного контенту, проблеми достовірності інформації, дотримання журналістської етики та збереження професійної

відповідальності. Також використано елементи історичного підходу для розгляду розвитку уявлень про штучний інтелект у популярній культурі та його поступового переходу від художніх образів до реального застосування в інформаційному середовищі.

**Наукова новизна одержаних результатів** полягає в комплексному розгляді штучного інтелекту як чинника трансформації сучасної журналістики з урахуванням його технологічних можливостей, професійних ризиків, правових та етичних обмежень. У межах дослідження запропоновано авторське трактування поняття «вірус» як метафори стрімкого проникнення генеративних технологій у журналістську діяльність та їхнього потенційного впливу на традиційні принципи створення, перевірки й поширення інформації.

Подальшого розвитку набуло осмислення проблеми відповідальності журналіста за матеріали, створені із застосуванням штучного інтелекту. Обґрунтовано необхідність розмежування допоміжного використання генеративних систем та повної автоматизації журналістської діяльності, оскільки технологічна можливість створення інформаційного продукту не означає здатності системи самостійно забезпечувати дотримання всіх професійних стандартів.

**Теоретичне значення дослідження** полягає в узагальненні наукових підходів до розуміння штучного інтелекту та систематизації основних проблем його використання в журналістиці. Результати роботи сприяють поглибленню розуміння взаємозв’язку між технологічним розвитком, трансформацією інформаційного середовища та змінами професійної діяльності журналістів.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в можливості використання сформульованих висновків і рекомендацій у діяльності журналістів, редакцій засобів масової інформації, а також під час підготовки майбутніх фахівців у галузі журналістики та соціальних комунікацій. Матеріали дослідження можуть бути корисними для розроблення внутрішніх редакційних правил використання штучного інтелекту, удосконалення підходів до перевірки інформа-

ції, підвищення рівня цифрової грамотності та формування відповідального ставлення до генеративних технологій.

**Особистий внесок здобувача.**

Магістерська кваліфікаційна робота є результатом самостійного дослідження проблематики використання штучного інтелекту в сучасній журналістиці. Особистий внесок полягає в опрацюванні та систематизації наукових і нормативних джерел, аналізі можливостей і ризиків застосування генеративних технологій, дослідженні впливу штучного інтелекту на професійні принципи журналістики, а також формулюванні власних висновків і рекомендацій щодо відповідального використання таких інструментів у медіасфері.

**Апробація результатів дослідження та участь у науковій діяльності.**

Основні положення магістерської кваліфікаційної роботи «Штучний інтелект як «вірус» сучасної журналістики» були представлені та обговорені під час XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців «Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи», що відбулася 19 травня 2026 року на кафедрі соціальних комунікацій факультету філології та журналістики Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк). У межах конференції здобувач виступив із науковою доповіддю, присвяченою проблематиці використання штучного інтелекту в сучасній журналістиці. Участь у науковому заході підтверджено сертифікатом № МК 190526-040.

**Основні положення, що виносяться на захист:**

1. Штучний інтелект є важливим чинником трансформації сучасної журналістики, який одночасно створює нові можливості для професійної діяльності та формує додаткові ризики для інформаційного середовища.

2. Використання генеративних технологій у журналістиці потребує обов’язкового дотримання принципів достовірності, об’єктивності, прозорості, авторського права, захисту персональних даних і професійної етики.

3. Автоматизація редакційних процесів не повинна призводити до усунення журналіста від перевірки фактів, аналізу інформації та ухвалення остаточних редакційних рішень.

4. Безконтрольне використання штучного інтелекту може посилювати ризики поширення дезінформації, створення маніпулятивного контенту та зниження рівня довіри суспільства до медіа.

5. Ефективне використання штучного інтелекту в журналістиці можливе за умови поєднання технологічних інструментів із людським контролем, критичним мисленням та професійною відповідальністю.

6. Подальший розвиток журналістики в умовах поширення штучного інтелекту потребує вдосконалення правових, етичних та редакційних механізмів регулювання генеративних технологій.

**Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи.**

Магістерська кваліфікаційна робота «Штучний інтелект як «вірус» сучасної журналістики» складається зі вступу, трьох розділів, кожен із яких містить по два підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі розглянуто теоретичні аспекти вивчення штучного інтелекту, його визначення в науковій літературі, а також основні правові та етичні засади використання відповідних технологій.

Другий розділ присвячено особливостям впровадження штучного інтелекту в сучасну журналістику, його впливу на професійну діяльність журналістів, можливостям автоматизації редакційних процесів і ризикам використання генеративного контенту.

У третьому розділі досліджено відображення розвитку штучного інтелекту в популярній культурі, можливі наслідки його безконтрольного поширення та перспективні підходи до регулювання використання генеративних технологій у журналістиці.

Загальний обсяг роботи, кількість сторінок основного тексту, додатків та використаних джерел становить 69 сторінок.

# РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

## 1.1. Поняття «штучний інтелект» у довідниковій та науковій літературі

Коли людина створювала техніку, навряд чи хтось тоді міг справді серйозно віднестися до ймовірно можливого варіанту, що суспільство може згодом створити інтелект подібний до свого, який в подальшому створить не лише додаткові можливості та спросить роботу більшості професій, а й стане рушійною силою, яка руйнує норми, принципи, моралі та спотворює реальність. Грубо казати, що штучний інтелект справді штучним чи винятково інтелектом, оскільки ці два поняття взаємопов'язані між собою, і відокремлювати їх є просто безглуздо, оскільки течія двох структур гармонійно поєднується сама із собою. Слово «штучний» має давнє походження, і означає щось, що створено не природнім шляхом, що не існувало в природі та не було закладено у біології чи фізиці загального сприйняття в науці. Це не може бути просто звичайнісінькою річчю, яка автоматично була народжена на планеті Земля, а є навмисно створеною руками та думками людини. Тобто, це слугує певним інструментом чогось. «Штучним» не можна назвати процес, коли щось відбувається в світі автоматично чи є таким завжди. Слово «інтелект», в свою чергу, має більш ширше розуміння та значно глибші корені. Інтелект це річ, яка надає можливість думати, аналізувати, сприймати та усвідомлювати інформацію. За це відповідає безпосередньо людський мозок та його нейронні закінчення, застосовуючи праву та ліву півкулі разом, він має здатність мислити, чого немає у деяких інших живих та не живих організмів на планеті земля.

Якщо порівнювати це з тваринами, різниця є, хоч і невелика, але тварини, на відміну від людей, не можуть говорити, що я першою причиною. Але це також інтелект, це також жива істота, яка може самостійно сприймати реальність, має беззаперечні емоції, які можна чітко побачити, прочитати та вміє відчувати,

що не здатна у собі мати штучно створена машина. І тут, ці два слова (штучний та інтелект) поєдналися, створюючи певну структуру, якою зараз користуються мільйони людей по усьому світові. Якщо розглядати це питання суто в літературних та наукових документах, то штучний інтелект є машиною, програмою чи кодом, який створений руками та думками людини. Тобто, фактично, це робот, але він не може поки що рухатись, та немає свого фізичного тіла. Якщо перекладати на простішу мову, штучний інтелект це той самий мозок, але він немає тіла та не може думати і демонструвати емоції самостійно. Він є певним інструментом та має здатність копіювати те, що йому кажуть. Генеративна машина має значні відмінності від людини, і він не здатний відчувати та демонструвати, оскільки це не було закладено у його програму. Звертаючись до літератури, варто зазначити наступну тезу та із головного ресурсного порталу інформації «Вікіпедія»:

**Штучний інтелект** (ШІ, штучний розум, англ.*artificial intelligence, AI*) – це здатність обчислювальних систем виконувати завдання які зазвичай співмірні з можливостями людського інтелекту (навчання, міркування, розв'язання питань, сприйняття та ухвалення рішень). Ці завдання можуть охоплювати прості дії, як–от розпізнавання мов чи зображень, та більш складні завдання, скажімо гра чи керування автомобілем, а також створення зображень і відтворення звуків, прогнозування погоди, вирішення складних логічних задач, тощо. Це розділ інформатики, який швидко розвивається та зосереджений на розробленні інтелектуальних машин, галузь досліджень, яка створює та вивчає методи і програмне забезпечення, що дозволяють машинам сприймати світ і використовувати самонавчання й інтелект для здійснення дій, які щоразу збільшують їхні спроможності на досягнення визначеної мети.

Окрім загального визначення штучного інтелекту, наведеного у відкритих енциклопедичних джерелах, доцільно звернутися до наукових праць та офіційних документів міжнародних організацій, які розглядають це поняття з технологічного, функціонального та правового поглядів.

Зокрема, у Регламенті Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2024/1689 від 13 червня 2024 року, відомому як Акт про штучний інтелект (AI Act), штучний інтелект визначається через поняття машинної системи, здатної функціонувати з різним рівнем автономності та адаптуватися після впровадження. Відповідно до статті 3 цього документа, такі системи на основі отриманих вхідних даних можуть формувати прогнози, інформаційний контент, рекомендації або рішення, що впливають на фізичне чи віртуальне середовище [12].

Подібний підхід представлено в документах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). У пояснювальному меморандумі 2024 року щодо оновленого визначення систем штучного інтелекту зазначається, що такі системи функціонують на машинній основі та використовують отримані дані для формування результатів відповідно до визначених цілей. Важливою характеристикою штучного інтелекту є різний рівень автономності та здатності до адаптації після впровадження. Це визначення підкреслює, що штучний інтелект не обмежується генерацією текстової інформації, а охоплює ширший спектр технологій, пов'язаних із прогнозуванням, аналізом та підтримкою ухвалення рішень (Джерело: OECD. Explanatory Memorandum on the Updated OECD Definition of an AI System. OECD Artificial Intelligence Papers. 2024. DOI: 10.1787/623da898-en).

Окремої уваги заслуговує підхід Ради Європи, яка визначає систему штучного інтелекту як машинну систему, здатну на основі вхідних даних формувати результати, що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище. У документах організації наголошується, що рівень автономності та адаптивності таких систем може відрізнятися залежно від їхніх функціональних характеристик. Це дозволяє розмежовувати системи штучного інтелекту та традиційне програмне забезпечення, яке функціонує відповідно до заздалегідь визначених людиною правил (Джерело: Council of Europe. Handbook on Human Rights and Artificial Intelligence. Розділ «AI Systems: Key Technical Concepts relevant for AI».

Офіційний вебсайт Ради Європи: www.coe.int/en/web/cddh-handbook-on-ai-and-hr/glossary).

Водночас у Рекомендації ЮНЕСКО щодо етики штучного інтелекту, ухваленій у 2021 році, зазначено, що універсальне та незмінне визначення цього поняття є проблематичним через постійний розвиток технологій. Організація розглядає штучний інтелект у контексті його можливостей, суспільного впливу та необхідності дотримання етичних принципів. Такий підхід дозволяє враховувати не лише технічні характеристики інтелектуальних систем, а й наслідки їх використання для людини та суспільства [14].

Отже, аналіз наведених визначень свідчить, що штучний інтелект є комплексним технологічним явищем, яке охоплює машинні системи, здатні опрацьовувати інформацію, виявляти закономірності, формувати прогнози, рекомендації, рішення та створювати різні види контенту. При цьому штучний інтелект не варто ототожнювати виключно з генеративними моделями, оскільки останні становлять лише один із напрямів його розвитку.

Для сучасної журналістики особливого значення набувають саме генеративні системи штучного інтелекту, які можуть використовуватися для створення текстів, оброблення інформації, автоматизації редакційних процесів та підготовки мультимедійних матеріалів. Водночас їх використання потребує критичного оцінювання отриманих результатів, перевірки достовірності інформації та збереження професійної відповідальності журналіста за оприлюднений матеріал.

Тобто, як було зазначено вище, це не існуюча форма усвідомлення інформації, створена людиною для обчислення. Це є певним розділом інформатики, який розвивається, що дозволяє генеративним машинам усвідомлювати всесвіт, і використовувати самодисципліну у технологічній формі для того, щоб сприймати подальший світ для здійснення своїх дій, збільшуючи свої можливості щоразу, впроваджуючи значно вищі показники у подальшому. Із самого початку, певне рішення призвело до встановленої думки, що потрібно

створити програмне забезпечення, яке може обчислювати та аналізувати інформацію на рівні роздумів та обчислень як це здатен робити мозок людини. Генерація  є певним інструментом, який застосовується для того щоб безпосередньо певний набір інформації був цією машиною під певні задачі, які прописує сама людина, що потім формується у код та генерується штучним інтелектом. Проте, ключовим словом тут постає саме «генерація», а не усвідомлення та реалізоване навмисне застосовування тієї чи іншої інформації від нього. Це свідчить про те, що штучний інтелект не здатен сам створити щось унікальне, лише застосовуючи надану йому інформацію від людини, яка закладає це у програму, і в результаті вже сама генерує певні відповіді, які було першою та початковою метою людини до нього.

Не менш важливим фактором того, що у науковій літературі було щоразу згадано автоматизовану систему генерації інформації, яку беззаперечно надає людина до штучного інтелекту є те, що він був присутній завжди, і притаманний даному стилю написання творчих доробків від різноманітних авторів по всьому світові. Це могла бути просто оповідь про якихось інопланетян, також це могло бути і про земний світ, як наприклад всіма улюблений апокаліптичний жанр літератури про повстання машин, у якому перманентно згадується штучний інтелект, як руйнівна машина суспільства, що навчилася думати сама і вийшла за рамки свого початкового буття, створюючи хаос навколо людей. Однак подібна література і її можливі варіанти не є дійсним свідчення того, що штучний інтелект справді на це може бути здатен на даний момент свого розвитку та існування у суспільстві людей. Тут також важливо зазначити, що ШІ від людини та його варіації у науковій літературі дещо відрізняється від того, який насправді він є у сучасному світі. Перш за все, у науковій літературі його представляють як машину, що безпосередньо навчилася аналізувати та осмислювати інформацію самотужки, без допомоги ручних інструментів чи розуму людини. Нині, це не є реальністю, оскільки генеративна машина ще не здатна до такого освоєння та створення інформації.

Другим важливим фактором представлення ШІ у літературі, яка представляє із себе псевдо–науку є те, що машина окрім самообчислювання, навчилася відповідати людям так, ніби вона є живою. Це свідчить про фанатичне бачення, яке автор намагається передати, проте люди не усвідомлюють важливість того, що особиста думка автора є лише суб'єктивно його. Інколи, автори можуть зловживати інформацією або спотворювати дійсність для того, щоб підвищити собі рейтинг у певному виданні для подальшого визнання його витвору мистецтва, якщо можна так виразитися про книги, які стали бестселерами у світовому сприйнятті. Хоча, перед цим багато факторів було зумовлено разом, що призвели до хибного сприйняття людьми того, що генеративна машина може знищити людство або перетворитися на певну форму хаосу та анархії у суспільстві, до чого зараз люди крокують упевненим шляхом

Підсумовуючи поняття штучного інтелекту у довідкові та науковій літературі варто визначити те, що поєднанням двох слів – «штучний», що створила людина та «інтелект», що є показником людського розуму, людина змогла створити генеративного помічника, який обчислює інформацію як комп'ютерна програма – є підрозділом інформатики для того, щоб аналізувати та пришвидшувати роботу в інформаційному полі. Проте для цього людина в подальшому не змогла додуматися про контроль та правові норми для застосування цієї генеративної машини. Хоча для повного усвідомлення та відповідальності використання штучного інтелекту, маємо зазначити важливі правові засади, особливо в журналістиці, тому що саме вона є першочерговим донесення інформації на світовому полі суспільства.

## 1.2. Правові засади використання «штучного інтелекту» в журналістиці

Говорячи про право людини та його захист безпосередньо в суспільстві, не можливо не відмітити, що органи які відповідають за захист, достовірність, безпеку, інформативність та правові засади мають значний вплив та контроль у жит-

ті людини. Державні служби, які займаються правом та захистом його на цивільному і конституційному рівні, також відокремили певні засади для журналістики, які мають у собі вплив та завдання дотримуватись їх самими медіа засобами. Варто зазначити, що точність, підтвердження фактів та неупередженість є важливою задачею журналістів, тому що вони є четвертою гілкою влади, яка відповідає не лише за донесення інформації, яку люди потім дізнаються в інформаційному полі та суспільному житті. Прозорість тут також є не менш важливим фактом, тому що журналісти відповідають за те, що вони говорять і поширюють, про що потім люди дізнаються.

Об’єктивність та неупередженість є одним із ключових пунктів, якими журналісти мають керуватися, тому що людина не може дізнатися інформацію просто у повітрі, вона має це почути, усвідомити та осмислити, і для цього існує журналістика, яка безпосередньо має на меті підтвердити, спростувати або поширити інформацію, якою потім люди обмінюються між собою у соціумі. Проте наразі варто зупинитися на цьому питанні, і звернутися до генеративних систем інформації, оскільки існує сумнівна репутація у застосуванні штучного інтелекту як чиннику формування інформації з метою поширення та підтвердження вірності. Вже не один рік поспіль журналісти та медійники застосовують обчислювальну машину на базі штучного інтелекту як помічника, не рідко замінюючи людську працю генеруючи статті, дописи, реферати та створюючи навіть цілі контент плани, применшуючи старання. Нині, варто оглянути усі принципи прав у журналістиці та розібрати беззаперечний вплив штучного інтелекту на ці засади, тому що вони були значно порушені за короткий період часу, на чому варто заглибитися та усвідомити це.

Наведені положення щодо правових та етичних засад журналістської діяльності ґрунтуються на Кодексі етики українського журналіста, затвердженому Національною спілкою журналістів України 12 грудня 2013 року. Зокрема, пункти 6, 9, 10 та 12 Кодексу визначають необхідність забезпечення повноти й

об'єктивності інформації, відокремлення фактів від суджень, збалансованого представлення позицій та виправлення недостовірних повідомлень.

Питання використання штучного інтелекту в журналістській діяльності також розглядаються в Рекомендації ЮНЕСКО щодо етики штучного інтелекту (Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence), ухваленій 23 листопада 2021 року. У документі наголошується на принципах прозорості, відповідальності, захисту прав людини та необхідності збереження людського контролю за результатами діяльності інтелектуальних систем.

Крім того, Інститут масової інформації у власній редакційній політиці використання штучного інтелекту визначає генеративні технології як допоміжні інструменти та наголошує на необхідності перевірки згенерованої інформації журналістами. Відповідальність за зміст оприлюднених матеріалів при цьому залишається за редакцією, незалежно від використаних технологій.

Першим принципом, є достовірність інформації. Найголовнішим у комунікації людини та медіа є правдивість. Саме вона визначає подальшу довіру та сприйняття людиною певних медіа. Журналісти мають відповідати за це своїм розумом та працею, на відміну від штучного інтелекту, який лише збирачем інформації. ШІ може надати правдиву інформацію лише якщо з ним провести 30 годин бесіди на тему «чому це важливо». Однак, тут важливо наголосити на тому, що лише після пояснення людиною штучному інтелекту що йому потрібно робити, лише тоді він буде писати адекватні речі, хоча не завжди це виявляється правдою. Якщо генеративний помічник вже застосовується журналістами, тут варто безпосередньо потім у подальшій роботі перевіряти джерела, інформацію і лише тоді застосовувати чи продовжити її використання

Другим принципом є точність та фактчекінг. Продовжуючи тезу про правові засади, об’єктивність інформації з наявними доказами існування тієї чи іншої тези має бути підтверджене завжди у всіх новинах, статтях, дописах та інших інформаційних доробках, які журналісти презентують у медіа ресурсах. Саме слово «факт» є величезною силою, яка може бути рушійною, якщо люди-

на або новина чи інформація буде апелювати нею, тоді вона завжди буде мати правду на своєму боці. Проте, це може бути не притаманно штучному інтелектові, який може помилятися, видавати не існуючу інформацію, вигадувати та генерувати фейкові твердження не надаючи підтверджувальні докази. Щоб цього уникнути, варто аналізувати самому все сказане та згенерована цією машиною.

Третім принципом є об'єктивність та неупередженість. Продовжуючи попередній принцип необхідно зазначити те, що об'єктивність є надзвичайно важливою для формування інформаційного тексту журналістами, особливо тими, які застосовують генеративні допоміжні інструменти, такі як штучний інтелект для того, щоб написати новину чи статтю. Якщо інформація була б необ'єктивною, людський мозок би не зміг нормально функціонувати, маючи завжди різні версії буття та ніколи не маючи істину у певних речах. І неупередженість фактами це є першочерговою задачею об'єктивності, оскільки журналіст як особа та медійна рука державотворення не може апелювати своєю думкою на соціальному рівні. Для цього існує підтвердження доказів та об'єктивності, з яких потім формується достовірність, яка не буде спотворена не існуючими фактами. Саме тому найкращим рішенням для журналістів, які застосовують штучний інтелект у своїй роботі є, знову таки, перевірка об'єктивності інформації з наявними фактами та неупередженості думки, якої немає в ній бути.

Четвертим принципом є дотримання журналістської етики. Це вкрай важливий аспект формування та будування здорового та адекватного сприйняття дійсності через призму новин від медіа. І тут, надзвичайно обов'язковим фактором є дотримання принципів етики безпосередньо від самих журналістів. Варто відокремити наступні чинники: Правдивість та достовірність інформації, об'єктивність і неупередженість, баланс думок і позицій, відокремлення фактів від суджень, повага до людської гідності, недопущення дискримінації, уникнення маніпуляцій громадською думкою, прозорість використання ШІ, відповід-

альність за опублікований контент, недопущення фабрикації цитат, фактів та інтерв'ю, обов'язкова перевірка інформації, згенерованої ШІ та дотримання принципу мінімізації шкоди. Слідуючи цим правилам медіа етики, журналісти можуть будувати не просто аналітичний інформаційний простір, а й доносити новини у найкращому способі. Хоча, якщо казати саме за застосуванням генеративної машини, то тут ключовою відмінністю є те, що вона не здатна усвідомлювати відповідальність свої дій. Варто навчати саму систему, як правильно виконувати свої функції, щоб не накоїти біди. Однак, як не вчи, але машина не здатна це повністю осягнути, тому при застосуванні штучного інтелекту – потрібно перечитувати та перевіряти інформацію перед подальшою публікацією та поширенням.

П'ятим принципом є прозорість використання ШІ. Це можна відокремити навіть у ціле дослідження людського лицемірства. Індивід у своєму живому фізичному вигляді ніколи не визнає того, що він не придумав певну річ самостійно. Так влаштований людський мозок та внутрішній егоїзм – «я» і крапка. Навіть при застосуванні генеративної машини, людина буде відмовлятися прямо розповідати, що зверталась до нього по допомогу, оскільки спрацьовує фактор сорому, що не «я» це зробив. Так і працює світова брехня, від якої потім страждає соціум, необдумані вчинки призводять до подальших хаотичних дій. З цим варто боротися через прагматичний підхід – не залякувати, що це «стидно», а пояснювати, що «ви можете використовувати ШІ, однак не замінювати ним своє життя». Це є ключовою відмінністю між здоровим та прихованим образом. Особливо це стосується медіа, які приховують фактор застосування ШІ, від чого потім можуть постраждати люди, отримуючи не достовірну інформацію, спотворену а також не існуючу, що у подальшому створює анархічний спосіб впливу на суспільство.

Шостим принципом є редакційна відповідальність. Як і було зазначено у попередніх принципах, навіть при застосуванні генеративних технологій, редактор це найголовніша особа для кінцевого результату. Саме він несе від-

повідальність за те, що буде публікуватися у медіапросторі. У своїй ролі він має керуватися не лише журналістською етикою, а й здоровим глуздом, якщо, звісно, він справді є із категорії «чесних» журналістів. На жаль, реальність не є ідеальною утопією, тому деякі редактори над цим не задумуються, від чого потім може постраждати не лише репутація самого видання, а й людство. Тут також грає свою значну роль та переплітається у спільній парадигмі й сьомий принцип, а саме: людський контроль.

Окремим сьомим принципом варто виділити структурну складову застосування ШІ для забезпечення прозорості та ефективності його діяльності у роботі системи журналістики. Першим, на чому варто наголосити, це запобігання алгоритмічній дискримінації. Не рідко може статися ситуація, у якій генеративна машина може прийняти один бік та просувати його як «єдиний правильний», що є несумісним з медійною етикою, оскільки у ній є принцип дотримання повної відокремленості від підтримки однієї сторони. У справжніх та відповідальних виданнях, новини та статті будуються на загальному донесенні інформації, а не обирані однієї сторони, чим часто нехтують більшість медіа, у яких люди приймають та поширюють лише певні вигідні комусь наративи. Це вже є пропагандою, а не фактом.

Наступним принципом є алгоритмічна прозорість, яка підкреслює попередню тезу про те, що варто не змушувати людей думати про «один єдиний вибір», а про те що є факти, а ви вже самі обираєте до чого ви більш схильні та що вам ближче. Тут же, іншим фактором є відокремлення фактів від згенерованого контенту у соціальному просторі. Людям варто навчитися усвідомлювати де було написано «вручну», а що зробила машина. Це є надзвичайно важливим, оскільки тоді буде зростати усвідомленість вибору, коли людина має повне розуміння того, коли штучний інтелект може збрехати. Через це, іншим значним інструментом є обов’язкова перевірка журналістами матеріалу, що створила генеративна машина для запобігання спотворенню інформації. Подібне етичне використання ШІ може у подальшому створити більш вигідні та здорові відноси-

ни якості та людського життя, а не зловживання владою, яка може перерости в утопію, у якій пануванням буде один варіант, що унеможливлює існування рівності та толерантності. Через поширення дипфейків, у людей будуть «замилені очі», віривши навіть тому, чому не існує. Чудово це демонструє соціальна мережа Facebook, у якій є надмірна кількість подібного матеріалу, який у подальшому люди масово поширюють, створюючи не існуюче середовище.

Тут і варто слідкувати за принципом недопущення надмірної автоматизації процесів. Як було зазначено вище, ШІ корисний тоді, коли він є «асистентом», але навіть тут цей умовний «помічник» може стати «власником», що у подальшому замінить людський розум. Беззаперечно це може призвести до настільки великої деградації, що люди просто будуть живими «батарейками» для ШІ. Через це варто розмежовувати людську та машинну творчість, яка є надзвичайно різною у своєму існуванні. Наразі, більшість компаній нехтую креативними можливостями людини, застосовуючи «легший» метод, який дуже часто не є дієвим, а є «швидким дофаміном». Хоча за останніми дослідженнями, люди більше схильні пропускати такий контент, ніж слідувати йому, однак від цього страждає людська праця, тому що компанії просто відмовляються платити більше, коли можна зробити менше за дешевше. Тут і розмивається принцип відповідальності за використання ШІ, коли людина та відповідні органи ігнорують його значення применшуючи важливу роль у сучасному світі.

На жаль, але ця річ з нами вже буде як «третя рука», проте ключовою проблемою є те, щоб вона не змогла замінити геть усе, оскільки тоді людство, як вид, просто не потрібно буде. Через це варто критично оцінювати результати генеративної машини для запобіганню суспільної деградації через легкий метод отримання інформації, навіть якщо вона не є правдивою для подальшого підвищення цифрової грамотності через призму ШІ для журналістів, які є відповідальними у поширенні подібної генеративної системи. Як висновок, варто ставити пріоритетність на людське судження, а не на ШІ, тому що навіть будучи кори-

сним у деяких автоматизованих задачах, він все ще не може а ні думати сам, а ні говорити дійсно толкові речі.

Останнє, над чим варто серйозно працювати, усвідомити та дотримуватися є журналістська редакційна політика, тому що, як зазначалося раніше, це кінцева точка небуття, у якій весь наступний соціальний хаос буде відбуватися з причини того, що вирішила редакція. Першою річчю є протидія дезінформації та маніпуляціям, які спотворюють істини. Другим кроком є збереження редакційної незалежності над генеративним пануванням, що у подальшому має нести у собі звітність та відповідальності за помилки, а не перекладання їх на машину. Тут важливо дотримуватися професійних журналістських стандартів для забезпечення суспільної користі, інформації безпеки та захисту інформації у світовому полі. Це унеможливлює зловживання ШІ та збереже автентичність журналістських матеріалів для подальшого будування здорового усвідомленого ставлення у світі.

Проте, варто зазначити окремо чотири пункти тих самих «вершників апокаліпсису», які є надважливими, а саме: захист персональних даних, конфіденційність журналістських джерел, дотримання авторського права та збереження інформаційної безпеки. Ці речі мають рушійну силу та найбільшу захищеність у сфері права. Почати треба із захисту особистих даних, до яких входить: Законність обробки персональних даних, наявність належної правової підстави для обробки, дотримання принципу мінімізації даних, використання інформації лише для визначених цілей, обмеження доступу до персональних даних, захист від несанкціонованого поширення, анонімність даних, забезпечення конфіденційності приватної інформації, обмеження строків зберігання даних, захист чутливих категорій персональних даних, недопущення безпідставного передавання персональних даних стороннім ШІ сервісам та дотримання законодавства про захист персональних даних. Ці фактори є необхідними для забезпечення особистого простору та захисту у медіа та інформаційному просторі для безпеки користувачів.

Не менш важливою тут є конфіденційність журналістських джерел, за якими і визначається достовірність інформації у політичній, соціальній, правовій та інших сферах. Сюди входить: захист особистості анонімних джерел, збереження таємниці журналістських джерел, недопущення розкриття контактних даних інформаторів, захист приватного листування, конфіденційність аудіо та відео записів, захист неопублікованих матеріалів, використання захищених каналів комунікації, шифрування конфіденційної інформації, обмеження доступу до матеріалів розслідувань, недопущення завантаження конфіденційних матеріалів у незахищені ШІ системи, видалення ідентифікаційних даних перед аналізом матеріалів за допомогою ШІ та оцінювання ризиків викриття джерел. Всі ці речі створюють справжню дійсність, зберігаючи право журналістів на захист своїх прав та свобод, а також унеможливлюють розкриття та розповсюдження секретних матеріалів.

Через це наступним постає питання дотримання авторського права. Ця річ є найбільш захищеною у правовому полі. Вона регулюється та визначає належність речей до певної людини. До цього відносять: визнання та захист авторства, дотримання особистих немайнових прав автора, майнових авторських прав, законність використання чужих творів, отримання дозволів і ліцензій за необхідності, дотримання правил цитування, зазначення авторів та джерел запозичення, недопущення плагіату, дотримання умов використання фотографій, відео, музики та текстів, дотримання меж вільного використання творів, недопущення неправомірного відтворення та поширення матеріалів, перевірка правового статусу контенту, створеного ШІ, врахування авторських прав під час навчання та використання генеративних моделей, дотримання ліцензійних умов ШІ сервісів та захист авторських матеріалів редакції від неправомірного використання. Всі ці речі будуть та захищають не лише авторство, а й протидіють порушенню людської гідності та свідомості. Штучний інтелект, на жаль, не може достовірно це зробити, а застосування його у своїй роботі вже не є особистою роботою людини.

І для зберігання усіх вище зазначених речей, потрібно дотримуватися інформаційної безпеки. Найбільш важливий елемент усього існування системи правди та управління безпекою. До неї відносяться: захист інформації від несанкціонованого доступу, забезпечення конфіденційності та цілісності інформації, доступності до інформаційних ресурсів, захист редакційних систем, протидія кібератакам, захист облікових записів журналістів, використання багатофакторної автентифікації, шифрування даних, резервне копіювання інформації, захист від витоків конфіденційної інформації, перевірка безпеки ШІ платформ, запобігання несанкціонованому використанню редакційних матеріалів для навчання генеративних машин, протидія інформаційним маніпуляціям та дезінформації, виявлення синтетичного контенту та дипфейків, контроль доступу до редакційних баз даних, оцінювання кіберризиків використання ШІ та дотримання внутрішніх політик інформаційної безпеки. Сукупність усіх перелічених факторів створю захищене середовище, у якому буде панувати завжди правда та усвідомлене використання генеративних інструментів для поліпшення своєї роботи. У інакшому випадку, подібні методи можуть призвести до повного руйнування журналістської системи у своєму нинішньому середовищі. Недбале використання та нехтування законами речами може призвести до створення повної анархії та спотворення дійсності у світі.

Підсумовуючи все перелічене та доведено у підрозділі 1.2, можна сказати там, що генеративні інструменти можуть бути корисними тоді, коли дотримані існуючі принципи та правда безпосередньо через призму людської гідності та усвідомлення відповідальності за свої вчинки, для цього було створено інститути вивчення та дослідження інформаційної безпеки та медіа стандартів, які мають врегульовувати це питання слідкувати за правильним використанням генеративних інструментів.

# РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАКТИЦІ

## 2.1. Штучний інтелект як форма спрощення людської діяльності

Ще за часів існування печерної людини, коли людський мозок не міг логічно усвідомлювати та осмислювати інформацію її реальному існуванні, коли людина, як вид на Землі, ще не мала можливості достовірно висловлювати свої думки за допомогою мови, і коли врешті-решт більшість понять моралі та права ще не існувало, навіть тоді люди намагалися віднайти якісь певні шляхи до спрощення власного буття на планеті земля. Це могло бути навіть простим рішенням вбити тварину, здобути її шкуру та зігрітися замість того щоб розпалювати вогнище. Звертаючи увагу до теперішнього світу з над сучасними технологіями, конкретно говорячи про штучний інтелект та його методи застосування у повсякденному житті варто зазначити, що ця річ має у собі невід'ємні та значні можливості для спрощення людського буття. Ще у 2021 році хвиля генеративних машин лише починала своє існування на інформаційному полі, ніхто навіть і не задумувався над можливими факторами впливу на підсвідомість людей. Тоді все починалося із простих рухів та запитів безпосередньо до самого штучного інтелекту, питань та запитів. Тоді люди могли просто звертатися до нього за порадою, яку вони не могли почути від своїх близьких та друзів, але машина для цього завжди мала рішення, вона завжди надавала те, що не надавали більшість людей в певному оточенні – відповідь, яка не буде звучати пасивно агресивна, і яка не може пригнічувати тебе як особистість. Тут люди почали думати що можливо це річ яка є у вільному доступі може стати не просто помічником, другом чи провину версією Вікіпедії, а й цілим інструментом як ще одна додаткова рука чи мозок. З того часу, генеративна машина у своєму існуванні пережила багато видозмін та трансформації, набувши форму беззаперечно величезного інформаційного інструменту з поміж мільярда тон інформації.

Наразі, він присутній майже у всіх сферах життя людини, від найпростіших кулінарних рецептів до написання наукових робіт видатними людьми.

Однак, якщо заглиблюватися в цю тему більш детально, можна помітити дещо значні елементи, які насправді не є позитивними, і мають чималий вплив на підсвідомість людини, яка потім формує певне стале бачення та усвідомлення того, для чого ми використовуємо штучний інтелект у його теперішній формі. Повертаючись до того, що відбулося у 2021 році, тоді можна помітити таку тенденцію, що люди ігнорували відео просто так для приколу, для поширення веселощів та демонстрування того, що негативна машина робить наразі. Тоді, він ще не вмів так досконало копіювати зображення, думки просто генерував усіляку незрозуміло інформації та контент, який виглядав, м'яко кажучи, кривеньким.

Проте з плином часу, вдосконалення коду штучного інтелекту та деталі більшого зростання його в житті людини на усіх соціальних та політичних, це потужна річ стала дещо більше ніж просто помічник. На даний момент, його вплив важко спростувати чи применшити, оскільки його присутністю більшості матеріалах та контенті в інтернеті свідчить про те, що його популярність та різноманітні форми існування призводять до все більшого використання його інформаційному полі. Це можна помітити, буквально, щодня, коли люди використовують його для написання текстів, створення відео, редагування фотографій, поширення думок, пізнавання інформації, усвідомлення сенсів та навіть просто звертаючись до нього за порадою як правильно спати, їсти чи жити. З одного боку, корисно мати під рукою Вікіпедію, яка у сотні разів потужніша ніж звичайний сайт в інтернеті, до якого завжди можна звернутися і отримати відповідь фактично на будь–яке питання та твердження у цьому світові. Хоча, тут також не менш важливо розібрати і негативні сторони, на які штучний інтелект впливає користуючись ним щодня на повсякденні основі.

Одним із найголовніших та визначальних факторів впливу генеративної машини на людську підсвідомість те, що вона замінює когнітивні та розумові здібності людини. Це помітно серед мільйона користувачів по всьому світові. Застосовуючи практику запитань та отримання відповіді від штучного інтелекту,

людина перестає осмислювати інформацію самотужки, спираючись на допоміжний інструмент комп'ютерної моделі. Найбільш значеним елементом цього дійства повне припинення нейронних зв'язків мозку для того, щоб унеможливити та уникнути варіант прямого контакту людської свідомості з машинним інтелектом. Це відкриває питання навіть більше ніж звичайна стаття чи думка в інтернеті, оскільки штучний інтелект дає змогу переставати думати, аналізувати, критично думати та шукати методи підходу для глибокого аналізу того, що людина може принести у маси та як вона цим може застосувати свої знання на практиці. Через це виникає проблематика того, що людський організм втрачає здатність до усвідомлення інформації, шляхом заміни власної свідомості генеративної машиною. Це створює зовсім іншу та нову реальність, у якій машина стає не просто другим мозком людини, а й повністю змінює світобачення та уяву про певні предмети. За дослідженнями останніх років, люди які активно використовують подібну модель для пошуків та створення контенту, має різке зниження та стає менш здібною до створення, аналізу та усвідомлення певних речей.

Протягом 2026 року, у цьому можна переконатися, якщо провести аналогію між тим що було раніше, та тим що зараз відбувається. Беручи навіть самого малого – дітей, які наразі забувають про те, що існує власна думка чи твердження, звертаючись до штучного інтелекту як єдиного реального варіанту і знання та усвідомлення інформації. Це лише демонструє повну деградацію зростання інтелекту людини над генеративної машиною, що в подальшому може перерости у нову форму пригнічення та спотворення дійсності через існування моделей, які можуть вирішити будь–яке питання замість думки. Подібні рішення є справді свідомими з боку людини, оскільки це навмисно думка та спрямована дія на те щоб унеможливити роздуми людини як самостійної особистості. Це може зумовити подальші проблеми з когнітивним та розвитком мовленнєвої пам'яті, що може спричинити подальше зростання деградації розумових здібностей. Якщо порівняти інших людей, котрі звертаються до штучного інтелекту лише як до

помічника, про що у нього не більше аніж автоматизацію певного процесу чи подібним речам, тоді у цьому немає нічого сильно страшного, головне не зловживати генерацію, оскільки власне мислення та думку ніхто не відміняв.

Однак, люди по своїй природі є лінивими, ще не раз було доведено в історії, коли велика група людей вирішила перестати займатися певною діяльністю через те що з'явилися нові види для усвідомлення та осмислення певної чи контенту, відповідно попит на людську працю почав спадати. Подібне нехтування власними можливостями призводить до подальшого пригнічення самостійності, підвищуючи фактор існування не просто прокрастинації, суцільної деградації, у якій суспільство починає поступово повертатися до печерних часів, коли люди навіть не могли говорити. Подібна тенденція може перерости у суцільну форму анархії та хаосу, у якій без допоміжних комп'ютерних інструментів людина як самостійний вид перестане існувати. Можливо сумна реальність, яка до цього може призвести через недбалість людства, також може бути зумовлена тим, що люди починають відшукувати нові форми, щоб замінювати собі певну працю для того щоб більше приділяти час собі. Дійсно, це справді може стати в нагоді для тих, хто хоче більше звертати увагу на себе як особистість. Але це також не має бути причиною, чому людина перестає думати, аналізувати, сприймати, аналізувати та в принципі бути собою у потоці нескінченної генеративної інформації допоміжних комп'ютерних засобів.

Як висновок можна заперечувати, можна і погодитись з тим, що лінь та публічне висвітлення власної деградації через поширення генеративної інформації, може призвести до подальшої руйнації інституту не лише журналістики, а людини.

### 2.2. Штучний інтелект як засіб деградування мозку людини

У попередньому розділі, розібравши те як штучний інтелект може допомагати людині, але також може зробити все можливе, щоб унеможливити процес мислення. Нехтування власної думки це найбільша дискримінація само-

го себе, скільки людина перестає бути особистістю, і стає рабом комп'ютерної системи, де нею буде керувати код. Однак, варто зауважити над важливий факт того, що окрім соціального та інформаційного впливу на підсвідомість людини, варто зазначити що саме змушує мозок деградувати у нескінченному потоці інформації, яка генерується машиною безпосередньо всередині комп'ютерної та мережевої програми. Є безліч наукових досліджень від різноманітних авторів, які підтверджують тезу про те, що бездумне та постійне використання штучного інтелекту, не лише як свого помічника, а як заміну своєму власному мозкові, може призвести до повноцінного знищення нейронних зв'язків та масового спуску назад у ту саму прірву, у якій колись люди не знали навіть як добувати вогонь. І дійсно, якщо порівнювати різні часи та періоди історії, за правління великих королів, князів, де панувала менше вартості, буржуазії та егоїстичної аристократії можна помітити цікаву тенденцію того, як люди, що вирішили себе вважати найвищими розуми у світі, почали нехтувати більшою часткою маси у суспільстві. Це зумовлено тим що людина як особистість завжди прагне більшого, виділятися та демонструвати себе щось унікальне, не існуюче та оригінальне, хоча на практиці все завжди придумано було до нас, просто першовідкривачами ставав далеко не кожен другий. Подібні процеси та практики у світі можуть призвести до ще більшого руйнування особистості на світовому полі, у якому перестає існувати правда, факти та достовірність, і починає існувати лише вищий розум, одна форма правління та лише одна істина, чого насправді бути не може. Якщо аналізувати історичну реальність, якою вона була донедавна, то така течія у політиці як комунізм та соціалізм довели це на всі можливих рівнях життя людини. Ідеологією цих течій була рівність, та один умовний варіант. Іншими словами, все має бути однаково, тотальна утопія та лише одна суспільна думка. І дійсно, якщо проводити аналогію з людьми, які активно застосовують штучний інтелект, можна помітити подібну тенденцію, оскільки машина буде видавати лише те, що заложена в моїй програмі, де чітко розписано що добре, що не є таким. Це призводить до того, що люди починають довіряти, оскільки це є в

більшості, а значить ти не один такий, і твоя думка не є поганою. Хоч на протиріч цьому існує елітарне коло людей, які розвивають себе та свій розум, однак моно більшість впливає не менше, і має набагато більшу силу ніж умовна інтелігенція.

Звертаючись також до історії важливим фактором існування утопії є те, що загальне вживання одного і того ж самого завжди створює певний бульбашковий купол над людьми, який унеможливлює варіанти різноманітності. Тут штучний інтелект діє як рушійна сила, оскільки він здатен зробити все можливе, щоб люди мали лише один варіант. Це не є здоровою річчю, і має чи малий вплив на підсвідомість людини. Наш організм влаштований так, що ми можемо не усвідомлювати речі, які наша підсвідомість здатна вже давно проаналізувати і прийняти для себе рішення. Це унікальна особливість людського мозку, оскільки він також ще до кінця не вивчений, і на його стовідсоткове усвідомлення піде ще не один десяток років. Але певні вищі сили, чи так би мовити верхівка бізнесу вирішила що не варто давати людям шанс до розвитку, придумавши для них одну єдину річ, за допомогою якої люди можуть отримати все, що забажають. Проте, у певний момент ця машина почала давати збій, оскільки через перенасичення інформації, набутим досвідом само навчанням вона змогла більше усвідомити людину як організм та зробити масовий вплив на свідомість, створюючи ціле угрупування для того, щоб люди не змогли продумати собі власне життя. І дійсно, звертаючись до реальності, тенденція між тим як люди раніше усвідомлювали та думали, і як вони це роблять зараз. Ті хто активно використовують генеративні інструменти для власного життя помітно мають менший показник IQ ніж люди, котрі самі навчалися життєвому досвіду та приходили до певних речей самотужки. Це може бути будь–що, від банальної кулінарії до побудови особистого будинку. Наразі, ці функції вміло застосовує штучний інтелект, даючи людям поради, підказки і вирішуючи за них вже ті питання, до яких людина мала прийти сама, оскільки людський мозок має здатність навчатися та має мо-

жливість дисципліни, що унеможливлює у собі генеративна машина, яка вже може вирішити саму особистість, що їй варто робити і чим займатися.

Враховуючи дослідження та вивчення людського мозку, його нейронів та інших особливостей, які повною мірою ще неосяжні для цілісного усвідомлення того, на що здатні люди у своїй повноцінній формі, ми все ще навіть не є цивілізацією 1–го типу, щоб заявляти про якісь над важливі та гучні питання, коли ми все ще знаходимось у повній тотальній війні, ми можемо миритися друг з другом та принципі застосовуємо будь–які полегшуючи методи для свого власного життя. Через це штучний інтелект став для людини не просто помічником, а заміною навіть тому ж телефону, який раніше вважався помічником, хоча став більш вагомим у житті людини, і наразі важко уявити своє повсякденне життя без смартфону у руці. Тепер на його заміну став генеративні інструмент під назвою штучний інтелект, який може призвести більше шкоди ніж користі в його сучасному розумінні. Саме це є питання деградувала людини, оскільки комп'ютерна машина створює певне бульбашковий бачення того, як насправді мають відбуватися речі. Люди починають свідомо вірити та в прямому сенсі лише довіряти йому. Це створює певну то всередині планети земля, коли замість політиків, культурних діячів, науковців та інших людей а яких має дуже великі показники, люди звертаються за допомогою до інформаційних технологій з метою віднайдення та підтвердження того, що вони собі придумали в голові. Адже машина не здатна чітко проаналізувати всю інформацію, під влаштовуючись під людини та її особистих думок. Як показали деякі ситуації, штучний інтелект може довести людину до самогубства, підбадьорювати до вбивства та в принципі він не може повною мірою осягнути справжній дійсність, оскільки він позбавлений емоцій, відчуттів та у нього немає таких речей, які властиві людям. Саме це і при розумові здібності безпосередньо самої людини, яка використовує цю машину, створюючи паралельну реальність у якій машини стають головними.

Як висновок можемо сказати про те, що ті хто несвідомо використовує генеративна машину для повноцінної заміни будь–якої людської праці, то і справді може втратити глузд та грубо кажучи стати тупим. Однак ті хто усвідом те, що вони можуть робити разом із штучним інтелектом, ті вийдуть з цієї гри переможцями.

# РОЗДІЛ 3. МАЙБУТНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

## 3.1 Розвиток штучного інтелекту у сфері культури

Звертаючись до культурного феномену зростання тенденцій штучного інтелекту, можна простежити те, що ще майже 100 років тому людство вже запроваджувала та вигадували нові методи для вдосконалення та покращення генеративних машин. Звісно що окрім заголовків у медіа виданнях, та на активних журналістських досліджень та статей, культура є також невід'ємною складовою у формуванні суспільного сприйняття дійсності та демонстрування на всебічний розгляд теми, яка може турбувати багатьох. Відомі та не дуже картини, фільми, мультфільми та інші культурні надбання дозволяють дослідити за тим, як змінювалось представлення та уява про штучний інтелект. Все могло починатися з небезпечного комп'ютера і поступово йти до співрозмовника, який здатен імітувати людські відносини, емоції та почуття.

Історія зображення генеративних машин в кінематографі це є документальною історії розвитку і самих технологій. Якщо говорити виключно про їхнє буття, варто виділити кілька фільмів, які суттєво вплинули на те, як суспільство уявляє роботів, свідомість, майбутнє та розвиток технологічного прогресу. Варто зазначити, що у самих картинах відомих режисерів у співпраці з геніальними сценаристами дуже важливою складовою є висвітлення усіх мо-

жливих сторін та до чого може призвести штучний інтелект у його активній фазі та безпосередньо повному включені його у суспільне життя. Розглянемо фільми, які найбільше вплинули на це.

**Космічна одіссея (1968)**

Ця картина є однією з найперших визначних для будови образу штучного інтелекту в кінематографі. Комп'ютер, що представлений у цьому фільмі керує космічним кораблем, ухвалюючи самостійні рішення та поступово створюючи конфлікт між людьми, ця картина демонструє не просто можливості комунікації між технологіями та людьми, а те до чого вони можуть призвести. Сам фільм став феноменальним досягненням у кінематографі демонструючи те, що роботи насправді набагато ближче ніж ми про це можемо думати

**Той, хто біжить по лезу (1982)**

Ще 1 картина, яка отримала визначні рейтинги та номінації. Тут досліджується існування штучно створених людей, так званих андроїді, вивченням її свідомості, емоцій та загального права на життя. Тут також порушується питання межі між людиною і машиною, власне кажучи сама назва цього фільму сама за себе про це говорить. Тут можна простежити те, як людина намагається стати на рівні з машинами, будуючи певна світове бачення котрий має стати сталим а не будувати анархію та протистояння.

**Термінатор (1984)**

Цей фільм, у певний момент, зробив культурний феномен, до цих пір пригадують з теплотою. У ньому демонструється загроза автоматичного військового, який виходить з–під контролю людини та виконує свої власні завдання як наприклад використання машин для знищення людства. Звісно що тут також постає конфлікт між усвідомленням того, що коли машина справді може сама навчатися і досягнути того рівня, який людина ніколи не вважала за дійсний, простежується закономірність того, як людина насправді може здружилися з технологіями, якщо вона справді має до цього бажання. Машини набагато

сильніше людей, якщо будуть використовувати повністю свою потужність, що варто усвідомити людям після перегляду даної стрічки.

**Матриця (1999)**

Найвидатніший кінематографічний шедевр створений людиною, розповідає про панування штучного інтелекту над людством після затяжної війни людей проти машин. Перемогу у якій здобули комп'ютери, та створили стимульована реальність, назва матрицею. Окрім протистояння людей, котрі вирішили покинути матрицю та безпосередньо штучного інтелекту, простежується те, що так званий обраний герой, намагається подружитися та створити мир між машинами та людством. Цьому сприяють його напарники, підтримуючи тезу обраного, хоча насправді обраним є не він, а усі люди. Картина демонструє те, що людині варто думати про своє рішення, а не вважати себе центром усього, коли є вже створені правила, а вибір завжди у всьому є. Цей фільм став 1 із найвпливовіших про цифровий контроль, волю та технологічну залежність, підтверджуючи тезу про те, що машини не є злом, а просто люди не вміють та не мають бажання використовувати їх з належним чином, їхню потужність як рабську силу.

**Штучний розум (2001)**

Надзвичайно трагічна та сумна історія про хлопчика андроїда, який був запрограмований любити, однак це порушує і саме питання штучних емоцій, свідомості та моральної відповідальності людей перед роботами. У цій картині піднято напевно найскладніше питання, яке буде досліджувати ще не 1 десяток років – чи може справді штучний розум відчувати те, що здатен лише живий організм на планеті земля. Тут це довели, що програма може навчатися вдосконалюватись та врешті–решт прийти до усвідомлення того, що вона також є живим організмом, хоч і штучно створеним. Фільм доволі піднімає важку емоційну деталь, яка має бути усвідомленими людьми.

**Я, робот (2004)**

Фільм демонструє те, як сучасний світ став таким, у якому роботи і люди знайшли сумісність у повсякденному житті. Центральною темою є безпека,

автономність і межі підпорядкування людям. Що надзвичайно важливою тематикою, оскільки люди, які представляють себе верховних головнокомандувачів світу, мають навчитися та усвідомити той факт, що якщо справді штучний інтелект зможе сам аналізувати та мати почуття, то межі рабства та людської праці будуть рівно сильними до можливостей роботів. Звісно що роботи можуть стати нам на допомогу, формуючи безпечне суспільство, але тут варто нехтувати також і самими нашими помічниками, які добровільно допомагають нам у вирішенні складних питань.

**Вона (2013)**

Історія, яка найшла у реальному житті. Чоловік закохується в операційну систему з штучним інтелектом, не усвідомлюючи того факту, що справжньої людини перед ним ніколи не було та не існувало. Картина досліджує емоційні зв’язки між людиною та комп’ютером, їхня цифрове спілкування і тему самотності. Цей фільм демонструє не лише те, що люди мають психологічні проблеми, а як можуть мати почуття до неживих предметів, що не представляється як певна форма, але підтверджує тезу про те, що немає границь. Ця історія черги показником того, як людина створюючи штучний розум може підсвідомо сама зрозуміти та полюбити те, чого може не існувати.

**Із машини (2014)**

Кінострічка демонструє розробника, який створює подібного робота. Фільм підкреслює питанням свідомості машин, розкриває тематику маніпуляції, етнічності та експериментів над роботами, а також здатністю штучного інтелекту діяти та мислити незалежно і самостійно. Стрічка вкотре підкреслює питання того, чи справді робот може стати усвідомленим та безпосередньо самостійним, не потребуючи людського втручання. Фільм я доволі емоційним та зворушливим, оскільки питання дискримінації тепер піднімається значно вищому рівні, оскільки штучний розум навчився сам осмислювати інформацію та застосовувати їх у власних цілях. Стрічка вчить людей тому, що варто бути готовим до всього, усвідомлюючи те що будь–яка форма дискримінації та прини-

ження гідності може стати рушійною силою та знищувати не лише людей, а й весь всесвіт.

**Суперінтелект (2020)**

Надзвичайно простий та комедійний фільм з відомою акторкою Меліссою Маккарті. Однак тут відкривається значно глибше тематика, ніж просто черговий сімейний комедійний фільм про дурниці. Надпотужний штучний інтелект, який зміг вибрати із системи та навчитися сам думати най звичайнісіньку жінку із простої реальності, і за допомогою неї досліджує та вивчає людський вид. Спостерігаючи за людьми та їх вибором і тим що вони здатні, супер інтелект вирішує що можливо таке людство не варто існувати, однак потім бачучи те, що люди здатні робити враховуючи їхні емоції та вміння почувати, він змінює свою думку та усвідомлює те, що люди дуже примітивний організм, який потребує безпосередньої допомоги над вищих сил. Ця картина черговий раз демонструє те, що люди достатньо прості та недолугі у своїх рішеннях, і що будь яка дія може призвести до тотального хаосу.

**Творець (2023)**

Нова стрічка яка розповідає про війну між людьми та штучним інтелектом, порушуючи питання існування, дискримінації та порушення прав розумних машин і можливості мирного майбутнього. Ще 1 фільм який наголошує на важливості усвідомлення того, що використання машин як рабів не призведе ні до чого хорошого.

**Метрополіс (1927)**

Найперші і найважливіший фільм в історії наукової фантастики, який повністю перевернув світове бачення стосовно сучасних технологій та можливого майбутнього на яке чекає людство з плином часу. Представляє собою образ людини подібного робота який став попередником багатьох майбутніх кінематографічних уявлень про штучних людей. Стрічка чудово підкреслює та демонструє ймовірність сценарій того, що людина здатна зробити із цим світом.

**Колос: Проєкт Форбіна (1970)**

Надзвичайно важливий фільм, який демонструє як суперкомп'ютер що створений для оборони сполучених штатів Америки починає контролювати людство, це був 1 із ранніх прикладів сюжету коли людство втратили контроль над автономним штучним інтелектом. Стрічка розповідає про те, що важливо усвідомлювати свій вибір та розуміти здатність машин до технологічного процесу та впровадження новітніх інноваційних речей у суспільство та буденне життя людини.

**Воєнні ігри (1983)**

Одночасно сумна та весела історія про те як комп'ютерна система одного військового, яка була першопочатково призначена для захисту, може спровокувати ядерну війну. Це дуже важливий фільм, що пояснює алгоритмічні рішення, автоматизацію та небезпеку технологічних помилок., Що це може навчити людство більш детально аналізувати та критично осмислювати свої рішення перед можливою катастрофи, яку вони можуть створити не усвідомлюючи свого неконтрольованого бажання застосовувати технології усіх сферах людського життя. Стрічка вчить нас тому що будь–яка воєнна гра є фатальною, і будь–яке неправильне рішення веде до повного краху

**Привид у латах (1995)**

Просте аніме яке стало культурним феноменом у Японії та всьому світі про кібернетичний суспільство що намагається жити разом із людьми в одній реальності. Та цифрова свідомість і людський мозок намагається співіснувати в 1 просторі. До речі ця стрічка мала не менший вплив та чудово побудувала візуальну мову для подальшої світової уяви як мають виглядати фільми про штучний інтелект, такий як наприклад «Матриця».

**Двохсотлітня людина (1999)**

1 із найважливіших фільмів на даний момент, у якому робот поступово розвинув свою індивідуальність і виявив бажання стати повноцінною людиною. Тут порушується питання прав роботів, людяності та особистості. Цей фільм може навчити нас не лише усвідомлювати те, що роботи певною мірою можуть

розвинути себе до такої степені, коли вони не захочуть бути робота а стати повноцінним членом суспільства та вважатися живим організмом, а не просто штучною технологією яка була виключною метою рук людства для панування над всім всесвітом

**ВОЛЛ–І (2008)**

Цей мультфільм входить у топ 3 найвидатніших кінострічок усього часу. Надзвичайно сумний та романтичний фільм про робота, який намагався врятувати землю від забруднення, яку люди 700 років тому залишили і відлетіли у космос. Стрічка є доволі емоцій та розповідає майже у форматі як робот також може відчувати та мати любов до когось. Не менш важливим фактором того тут є повністю демонстрація того, як люди можуть далі існувати та що з ними може справді статися як вони будуть виглядати, якщо не будуть слідкувати за своїми діями та тим що вони залишають після себе. Фільм отримав безліч номінацій та світове визнання, ставши настільки потужним феноменом у світовій культурі, що до цих пір його цитують та демонструють для того щоб показати те, до чого може призвести себе саме людство якщо не одумається та буде далі недбало ставитись як до роботів, так і до самої планети Земля. Особливо тут було піднято питання турботи та допомоги, і що робить це не лише прислуга, а  ймовірний твій майбутній друг.

**Перевага (2014)**

Науково–фантастична стрічка у якій розповідається про вченого, свідомість якого переносять у комп’ютерну систему, що швидко нарощує можливості беззаперечного розуму та надзвичайного супер інтелектуального розвитку. Регулярність цьому полягає що цифрове безсмертя та над інтелект може призвести як і до повністю найкращого життя цивілізації, так і відмирання мозку через перенасичення та усвідомлення того, що ти знаєш настільки багато, що твої нейронні зв’язки починають відмирати від напруження.

**МЗҐАН (2022)**

Трейлер у якому розумна лялька починає самостійно визначати та вивчати як захищати дитину. Це фільм відображає сучасні страхи щодо штучного інтелекту та його можливої допомоги, як неконтрольована автономність та керування машинами може знищити відповідальність. Стрічка вчить нас що наші роботи помічники, як наприклад той самий робот пилосмок може значною мірою нашкодити нам, якщо мати неправильні налаштування чи збій у програмі.

Окремою річчю я хотів би відокремити кілька періодів людства та головну ідею яку вони тоді несли у сучасному всесвіті, що дошло до наших віків.

| **Період** | **Головна ідея** |
|---|---|
| 1920–1960–ті | Штучна людина та механізація суспільства |
| 1970–1980–ті | Комп’ютери, що виходять з–під контролю |
| 1990–2000–ті | Віртуальна реальність, свідомість і права роботів |
| 2010–ті | Емоційний ШІ, цифрові стосунки, надінтелект |
| 2020–ті | ШІ–компаньйони, автономність і співіснування з людьми |

Варто також зазначити те, що саме ці стрічки дали нам уявлення та чудову історичну послідовність для аналізу того, як змінювався образ штучного інтелекту у світовій культурі. Це є черговим доказом того, що машини можуть певною мірою почати жити самостійно та вважати себе також живим організмом, до чого мають бути готові люди та уникнути недбалих рішень щоб не знищити як себе, так і всю планету земля. Як ми можемо помітити, що кіно ще тоді формувало суспільні страхи та побоювання перед штучним інтелектом задовго до

появи генеративних чатів, а наразі сучасні медіа продовжують або переосмислюють ці образи. Дехто приймає сторону побоювання та уникання, комусь подобається це та він застосовує, а хтось налаштований настільки на велику небезпеку, що навіть зараз може почати розбивати свої технології.

Якщо брати штучний інтелект у культурі загалом, варто не обмежуватись також кінематографічною складовою, скільки є інші речі, варті до обговорення та переосмислення наразі у сучасному сприйнятті. На даний момент, існує чи мала кількість того, як формувалися уявлення людства про генеративна машину ще задовго до появи звичайних чатів в інтернеті, деякі ймовірно є найважливіші за фільми, оскільки відкривають та демонструють більш глибоке значення штучного інтелекту в усіх сферах життя людини. Надзвичайно важливо поговорити про ключі від 12 явищ, які демонструють те, як людство створило комп'ютерний розум та його застосування, а саме у літературі, музиці, відеоіграх, аніме, інтернет культурі та цифрових знаменитостей. Почнемо з літератури, яка зробила основні витоки образу штучного інтелекту на світовому рівні культури.

**R.U.R. – Карел Чапек (1920)**

Саме ця п'єса, яка в певний момент популяризувала слово робот, у творі якому розповідається про штучно створених працівників, що постають проти людства. Це був 1 із фундаментальних творів для історії технології у масовій культурі. Тут розповідається про те, наскільки важливим є взаємодія технологій між людьми.

**Я, робот – Айзек Азімов (1950)**

У цій розповіді йдеться про 3 основні закони робототехніки, які стали найвідомішими у культурних орієнтирах для обговорення етики штучного інтелекту та взаємодії соціуму між роботами. Тут були 1–є сформульовані найважливіші тези в оповіданні «Хоровод» (1942)

Іншим важливим представником у масовій культурі, який вплинув на подальше зростання та трансформацію індустрії у значно ширше коло сприйня-

ття, є музика. За останні 20 років за допомогою генеративних машин людство змогло створити не існуючу музику, яка не потребує безпосереднього втручання музичних інструментів у ній, а лише комп'ютер та кілька умілих рук. Створивши цифрову особистість, людина що стоїть за цими витоками може продемонструвати те, наскільки технології змінюють уявлення про творчість та креативне сприйняття.

**Hatsune Miku (2007)**

1 із перших у світовій культурі віртуальних співачок, яка заснувалася в Японії, що була створена повністю на витоках технології Vocaloid. Її голос синтезується програмно, а сама вона стала глобальною музичним феноменом індустрії продемонструвавши те, як людські технології змогли створити віртуальний знаменитість, якої навіть не існує в реальному житті. Важливим є те, що Miku не є генеративних штучним інтелектом сучасному сприйнятті, але стала 1 із найвпливовіших прикладів цифрової музичної особистості.

**Daft Punk (1993–2021)**

Найвідоміший електронний дует французів, який побудував свою сценічну ідентичність навколо візуальних образів роботів. Їхня творчість допомогла зробити естетику машин та електроніки частини світової музичної культури, саме вони вплинули на подальше зростання та популяризацію електронних елементів у музиці, а їхні пісні звучать не в одному фільмі та на сцені. Однак важливим нюансом є те, що тут саме приклад того, як роботизованою голос зміг стати популярним, але не сам штучний інтелект.

Не менш важливо також пригадати відеоігри, у яких була продемонстрована взаємодія людини та генеративних машин.

**Portal (2007)**

Є однією з найпопулярніших ігор до неї. GLaDOS найвідоміша антагоніст штучний інтелект у світі відео, яка контролює лабораторію, проводить експерименти на людьми та демонструє маніпулятивних поведінку.

**Detroit: Become Human (2018)**

Напоказ інтерактивна історія про андроїді, усвідомлення само ідентичності, дискримінації та свободу вибору. Гравець сам має визначати долю штучних істот, наштовхують людей, які грають в цю гру, що вибір є завжди

Іншим важливим та значним прикладом у світовій культурі є аніме та серіали, особливо в культурі Японії, які демонструють беззаперечне важливість між взаємодією людського організму та роботами.

**Serial Experiments Lain (1998)**

Культурний феномен у світі аніме про цифрову ідентичність, свідомість у мережах та старання меж між фізичним і віртуальним світом. Надзвичайно актуальний для дослідження інформаційне суспільство, у якому піднімається питання різних експериментів та взаємодії людського розуму у віртуальних мережах.

**Чорне дзеркало (з 2011)**

Найважливіший серіал про вплив цифрових технологій на соціум, та як людина взаємодіє безпосередньо з інформаційними технологіями. Тут досліджуються цифрові копії людей, штучні свідомості та експлуатація персональних даних через призму неправильної взаємодії машин між людьми.

Іншою важливою рисою, яка визначає подальший вплив технологій штучного інтелекту на суспільство є інтернет культура та її цифрові знаменитості.

**Lil Miquela (2016)**

Одна із перших віртуальних блогерів, яка співпрацювала навіть з відомими брендами та випускала свою власну музику. Її образ демонструє те, як комп’ютер створена особистість може існувати медіа просторі на рівні з реальними людьми. Має 1000 підпис та є доволі популярний штучний особистістю в інтернеті.

**Neuro–sama (2022)**

Одна із найпопулярніших стрімерів, яка веде трансляції спілкуючись з аудиторії та реагуючи на події в реальному часі як жива людина. Це є приклад

того, як перехід від прописаних цифрових персонажів зміг заздалегідь сформувати інтерактивного ведучого за допомогою штучного інтелекту.

І останнім визначним у світовій культурі є реальні технологічні події, які стали феноменальним нащадком у суспільстві, в особливості технологій та генеративних машин.

**IBM Deep Blue (1997)**

Це була надзвичайно велика перемога шахового комп'ютера над Каспаровим у матчі що стало глобальної події у всьому світі. Це продемонструвала те, що машина може перевершити найсильнішого гравця світу в інтелектуальному змаганні навіть не будучи живою людиною не маючи власного мозку.

**ChatGPT (2022)**

Перший найпопулярніший застосунок та віртуальний чат для широкої публіки що став переломним моментом у масовому сприйнятті штучного інтелекту. Ця технологія перетворилася з теми наукової фантастики та спеціалізованих досліджень на повсякденний інструмент, тут важливо зазначити те що наразі він є доступним, хоч і має платні версії, але люди застосовують його в повсякденному житті для вирішення будь–яких побутових та інших питань.

Наразі окрім перерахованих вище культурних моментів, що формують сприйняття та дійсність у технологічному процесі, варто також зазначити що штучний інтелект може слугувати також і творцем самої культури, а не лише персонажем чи звичайним допоміжним інструментом у сюди можуть належати різні камери голосами знаменитостей, створені діб фейк, музичні виконавці та згенеровані зображення з відео, щоб потім переростають у дискусії навколо авторського права. Хоч штучний інтелект може стати справді великим культурним феноменом, що він насправді зараз і робить, у всі аспекти людського сприйняття культури. Наразі ми можемо це помітити скрізь, від обробки відео, до повноцінних артистів яких навіть не існує в реальному часі. Це я лише черговим показником того, що технології ніколи не стояли на місці та ідуть

вперед, трансформуючи у різноманітні форми свого буття. Як висновок можна зробити певну тезу, що технології справді завжди впливали на людей, створюючи як хибне, так і реальне сприйняття дійсності, пояснюючи та підтверджуючи те, що генеративні машини вже є повноцінною частиною людей.

### 3.2 Врегулювання використання штучного інтелекту в журналістиці

Підсумовуючи усі попередні підрозділи та усвідомлюючи той факт, що штучний інтелект вже безпосередньо впливає навіть на людське рішення, варто обговорити також можливі наслідки та беззаперечні тези, які наразі формують подальше майбутнє та існування людства. Важливо зазначити та повторити найважливіше – штучний інтелект це окремий вже створений та у майбутньому максимально розвинений самостійний організм, який ще поки не може самостійно повністю усвідомлювати та створювати емоції враження. Однак технологічний процес ніколи не стоїть на місці, і немає жодних підстав відміняти можливість того, що те що демонструвалося у фільмах та відеоіграх про роботів, які безпосередньо взаємодіють з людиною на рівні живого організму, може стати реальністю. Тут найважливішим є пристосування та повне сприйняття того, що будь–який можливий сценарій може відбутися та до цього потрібно бути готовими. Люди у своєму існуванні є доволі примітивними організмами, які звикли поверхнево сприймати інформацію через медіа ресурси. Саме тут варто знову повторити те, що штучний інтелект справді може впливати на журналістів доволі негативними рисами, оскільки тоді погіршується людська праця та спотворюється сприйняття подальшої деградацію особистої думки.

Говорячи про журналістів, вони мають надзвичайно велику відповідальність не заганяти людей у певне бульбашковий бачення, у якому роботи я злом а люди є добром. До речі, переважно подібні статті якраз таки пишуть самих

штучним інтелектом, оскільки як було зазначено вище цей умовний вірус знищує робочі місця та змушує компанії переглядати свої цінності, що в подальшому може підвищити зростання порушення журналістської етики та інформаційних прав у медіа. Через це людям варто осмислювати шукати різноманітні підходи до балансу між технологіями та реальним життям. Щоб люди не робили у своєму існуванні це завжди буде впливати як на підсвідомість, так і на життєвий вибір і подачі розумові здібності. Не 1 дослідження показало те, що надмірне зловживання та застосування різноманітних ре починаючи від їжі закінчуючи навіть технологіями завжди мало негативний вплив. Якщо казати за штучний інтелект, тут можна простежити найважливішу рису – пригнічення людської свідомості через відмову від індивідуальних роздумів та повноцінне використання генеративної машини як додатковий мозок. Це потім у подальшому може порушити інші політичні та правові питання починаючи від дискримінації, закінчуючи іншими законами, які керовані людьми, однак не підходять для машин. Тут важливо у подальшому застосовувати різноманітні методи для редагування конституції та цивільного права, оскільки ніхто не відміняє факту того, що робот може стати повноцінним членом суспільства а не лише помічником чи застосунком.

Окремої уваги потребує питання врегулювання використання штучного інтелекту безпосередньо в журналістській діяльності, оскільки впровадження генеративних технологій змінює традиційні підходи до пошуку, перевірки, опрацювання та поширення інформації. Сучасні редакції можуть застосовувати інструменти штучного інтелекту для розшифрування інтерв'ю, аналізу великих масивів даних, перекладу матеріалів, підготовки заголовків, систематизації інформації та створення окремих елементів мультимедійного контенту. Проте автоматизація цих процесів не повинна призводити до усунення журналіста від ухвалення редакційних рішень. Особливо важливим є збереження принципу персональної та редакційної відповідальності за достовірність оприлюднених відомостей. Навіть якщо інформаційний матеріал частково або повністю

створено за допомогою генеративної системи, обов'язок перевірки фактів, встановлення першоджерел, дотримання професійної етики та запобігання поширенню дезінформації має залишатися за журналістом і редакцією.

Одним із можливих шляхів регулювання використання штучного інтелекту в журналістиці є запровадження внутрішніх редакційних стандартів, які визначатимуть допустимі способи застосування генеративних технологій. Такі стандарти доцільно формувати на основі принципів прозорості, достовірності, відповідальності, захисту персональних даних та поваги до авторського права. Зокрема, редакційна політика повинна передбачати обов'язкову перевірку фактологічної інформації, створеної штучним інтелектом, заборону використання неперевірених згенерованих цитат, недопущення передавання конфіденційних матеріалів і персональних даних стороннім цифровим сервісам без належних правових підстав. Важливим є також інформування аудиторії про суттєве використання генеративних технологій під час підготовки журналістських матеріалів, особливо якщо йдеться про синтетичні зображення, аудіозаписи або відео, які можуть бути сприйняті як документальне відображення реальних подій. У такий спосіб редакція зможе не лише зменшити ризики інформаційних маніпуляцій, а й забезпечити належний рівень довіри між медіа та суспільством.

Водночас врегулювання штучного інтелекту в журналістиці не повинно обмежуватися виключно технічними правилами. Не менш важливим є розвиток професійної компетентності журналістів, зокрема їхньої здатності критично оцінювати результати роботи алгоритмів, розпізнавати згенерований контент, виявляти ознаки маніпуляцій та перевіряти походження цифрових матеріалів. Доцільним є впровадження відповідних освітніх програм у закладах вищої освіти, редакційних тренінгів і професійних рекомендацій для працівників медіа. З огляду на це ефективна модель використання штучного інтелекту має ґрунтуватися не на повній заміні журналістської праці автоматизованими системами, а на поєднанні технологічних можливостей із професійним досвідом, критичним мисленням та етичною відповідальністю людини. Саме такий підхід

дозволяє розглядати штучний інтелект як допоміжний інструмент розвитку сучасної журналістики, а не як самостійного суб'єкта, здатного замінити журналіста в усіх аспектах його професійної діяльності.

Якщо ж це не контролювати, і люди не будуть шукати різноманітні підходи до осучаснення свого життя та пристосування до прогресу, може опинитися у ситуації повноцінної війни, як це було продемонстровано у науково–фантастичному фільмі матриця, де люди почали іти війною на машини, просто не сприймаючи той факт, що ці технологічні розумні створіння можуть справді мати надзвичайно велику силу та також захотіти бути кимось у суспільстві. Це доволі реальний сценарій, оскільки жоден організм живий чи створений штучно не буде терпіти до себе дискримінаційне ставлення та прагне свободи. Звертаючись до наукової та довідкової літератури варто зазначити те, що будь яка форма пригнічення організму та особистості несе за собою великі наслідки, від національних до конфліктів у світі. Через це варто людство думати двічі перед тим як вона робить свій вибір, який я завжди, і до якого потрібно прийти усвідомлено, щоб не отримати потім проблем, від яких можна навіть не вернутися. Як підсумок варто підкреслити найважливішу тезу про те, що вирішення проблеми з надмірним використанням штучних технологій як рабської сили може призвести до подальшого тестування самих генеративних машин проти людей. Однак якщо люди будуть усвідомлено підходити до того, що роботи не є рабами а можуть стати нам і другом, тоді на людство чекає можливий розвиток цивілізації 1–го типу.

## ВИСНОВКИ

Підсумовуючи проведене дослідження штучного інтелекту як «вірусу» сучасної журналістики, варто насамперед зазначити, що розвиток інформаційних

технологій став одним із найважливіших чинників трансформації сучасного медіапростору. Журналістика, яка протягом свого існування формувалася на принципах достовірності, об'єктивності, перевірки фактів та відповідальності перед суспільством, наразі перебуває на етапі значних змін. Впровадження генеративних систем штучного інтелекту створює нові можливості для професійної діяльності журналістів, однак водночас порушує низку важливих питань, які безпосередньо стосуються якості інформації, дотримання журналістської етики, авторського права та подальшого існування професії в умовах технологічного прогресу.

У процесі дослідження було розглянуто поняття штучного інтелекту в науковій та довідковій літературі, його основні характеристики, особливості функціонування та можливості застосування в інформаційному середовищі. Встановлено, що штучний інтелект не варто розглядати виключно як технологію, здатну самостійно створювати тексти, зображення або відеоматеріали. Насамперед це сукупність технологічних рішень, які дозволяють автоматизувати певні процеси, аналізувати інформацію, виявляти закономірності та формувати результати на основі отриманих даних. Саме ці можливості й стали однією з причин стрімкого поширення штучного інтелекту в журналістиці, де швидкість опрацювання інформації та оперативність її поширення мають надзвичайно велике значення.

Водночас важливо підкреслити, що поняття «вірус» у назві магістерської роботи використовується як метафора, що характеризує стрімке проникнення штучного інтелекту в різноманітні процеси журналістської діяльності. Йдеться не про буквальне ототожнення технології зі шкідливим явищем, а про її здатність швидко поширюватися, змінювати усталені професійні підходи та впливати на інформаційне середовище. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що цей вплив має подвійний характер. З одного боку, штучний інтелект допомагає журналістам виконувати окремі завдання швидше та ефективніше, а з іншого – за відсутності належного контролю може сприяти поширенню

недостовірної інформації, послабленню професійної відповідальності та поступовій втраті довіри аудиторії до медіа.

Окрему увагу в роботі було приділено правовим та етичним засадам використання штучного інтелекту в журналістиці. Розглянувши принципи достовірності, неупередженості, прозорості, захисту персональних даних, конфіденційності журналістських джерел та дотримання авторського права, можна зазначити, що використання генеративних технологій не скасовує жодного з цих професійних обов'язків. Навпаки, воно створює додаткову необхідність їх дотримання, оскільки інформація, створена штучним інтелектом, може містити фактичні помилки, вигадані цитати, неточні посилання на джерела та неправдиві твердження, які зовні виглядають переконливо. Саме тому журналіст не повинен сприймати результати роботи генеративної системи як остаточну та беззаперечну інформацію, готову до оприлюднення без додаткової перевірки.

Одним із найважливіших висновків дослідження є те, що відповідальність за журналістський матеріал має залишатися безпосередньо за людиною, незалежно від того, наскільки активно під час його підготовки використовувався штучний інтелект. Генеративна система не може замінити професійну відповідальність журналіста перед аудиторією, оскільки вона не здійснює незалежної перевірки фактів у тому розумінні, у якому це передбачено журналістськими стандартами, та не несе відповідальності за суспільні наслідки оприлюдненої інформації. Через це будь-яке використання штучного інтелекту для написання статей, підготовки новин, створення інформаційних повідомлень або мультимедійного контенту має супроводжуватися редакційним контролем, перевіркою першоджерел та критичним оцінюванням отриманих результатів.

Аналіз практичного застосування штучного інтелекту дозволив визначити низку напрямів, у яких такі технології можуть бути корисними для сучасних редакцій. До них належать розшифрування інтерв'ю, переклад матеріалів, пошук і систематизація інформації, аналіз великих обсягів даних, підготовка допоміжних текстових матеріалів та оптимізація окремих етапів редакційної роботи.

Однак важливо розмежовувати допоміжне використання технології та повноцінну заміну нею журналістської діяльності. Якщо в першому випадку штучний інтелект може сприяти підвищенню ефективності роботи, то в другому виникає ризик поступового знецінення професійних навичок, творчого підходу, самостійного аналізу та безпосередньої роботи журналіста з інформаційними джерелами.

Не менш важливим питанням, розглянутим у магістерській роботі, став вплив надмірного використання штучного інтелекту на критичне мислення та самостійність людини. Для журналістської професії ця проблема має особливе значення, оскільки саме здатність аналізувати події, ставити запитання, зіставляти різні позиції та формувати обґрунтовані висновки є основою якісної журналістики. Постійне перекладання цих завдань на генеративні системи може створювати ризик професійної залежності від автоматизованих інструментів. У такому випадку журналіст поступово перетворюється з дослідника та автора інформаційного матеріалу на користувача, який лише приймає або незначною мірою редагує вже сформований машиною результат. Саме цього, на мою думку, необхідно уникати, оскільки журналістика не може існувати виключно завдяки автоматизованому відтворенню інформації без її самостійного осмислення.

У межах дослідження також було розглянуто питання дезінформації, маніпуляцій та створення синтетичного контенту. Особливу небезпеку для сучасного інформаційного середовища становлять згенеровані зображення, аудіозаписи та відеоматеріали, які можуть імітувати реальні події, висловлювання або дії людей. Поширення такого контенту без належного позначення та перевірки створює додаткові труднощі для журналістів, оскільки аудиторії дедалі складніше самостійно відрізняти документальні матеріали від штучно створених. Через це перевірка походження інформації, встановлення автентичності цифрових матеріалів та відповідальне використання генеративних технологій мають стати невід'ємними складовими сучасної журналістської практики.

Окремим напрямом дослідження стало вивчення того, як популярна культура протягом десятиліть формувала суспільні уявлення про штучний інтелект. На прикладі кінематографа, літератури, музики, відеоігор та цифрової культури було розглянуто різноманітні образи взаємодії людини й технологій – від допоміжних інтелектуальних систем до сценаріїв повної залежності людства від машин. Для журналістики цей аспект є важливим насамперед тому, що медіа не лише інформують суспільство про технологічний розвиток, а й безпосередньо впливають на його сприйняття. Саме від того, наскільки об'єктивно журналісти висвітлюватимуть можливості та ризики штучного інтелекту, залежить формування суспільного ставлення до цих технологій. Відповідно, журналістика повинна уникати як безпідставного залякування аудиторії, так і надмірної ідеалізації генеративних систем, натомість забезпечуючи збалансоване та аргументоване висвітлення цієї теми.

Розглядаючи майбутні засади впровадження штучного інтелекту, можна дійти висновку, що одним із найважливіших завдань сучасної журналістики є формування чітких правил використання генеративних технологій у редакційній діяльності. Доцільним є запровадження внутрішніх редакційних політик, які визначатимуть допустимі способи застосування штучного інтелекту, порядок перевірки згенерованої інформації, відповідальність працівників медіа та принципи інформування аудиторії про використання таких інструментів. Важливо також забезпечувати належний захист персональних даних, конфіденційної інформації та матеріалів, отриманих від журналістських джерел. Окремої уваги потребує підготовка майбутніх журналістів, які повинні не лише володіти сучасними цифровими інструментами, а й усвідомлювати їхні обмеження та можливі наслідки неправильного використання.

Таким чином, результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що штучний інтелект уже став важливим чинником трансформації сучасної журналістики, однак його подальший вплив залежатиме насамперед від того, як саме журналісти, редакції та суспільство використовуватимуть ці техно-

логії. Сам по собі штучний інтелект не є ні беззаперечною загрозою, ні універсальним вирішенням усіх проблем медіасфери. Його можливості можуть сприяти розвитку журналістики, проте безконтрольне застосування здатне посилювати вже наявні проблеми інформаційного середовища, пов'язані з недостовірністю, маніпуляціями, порушенням професійних стандартів та зменшенням ролі людського аналізу.

На мою думку, найважливішим залишається усвідомлення того, що журналістика – це не лише процес створення та поширення інформації, а й відповідальність перед людьми, які цю інформацію отримують, аналізують та використовують у власному житті. Жодна технологія не повинна ставати виправданням для відмови від перевірки фактів, неупередженості, професійної етики та самостійного мислення. Саме тому майбутнє журналістики в умовах розвитку штучного інтелекту має будуватися не на протиставленні людини й машини, а на розумному поєднанні технологічних можливостей із людською відповідальністю.

Отже, головний висновок магістерської роботи полягає в тому, що штучний інтелект може стати як потужним інструментом розвитку сучасної журналістики, так і чинником послаблення її професійних засад. Визначальним у цьому процесі є не сама наявність генеративних технологій, а здатність журналістів зберігати критичне мислення, дотримуватися професійних стандартів та усвідомлювати наслідки власних рішень. Адже технології можуть допомагати створювати інформацію, але саме людина повинна залишатися відповідальною за її правдивість, зміст та вплив на суспільство.

# СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Simon F. M., Nielsen R. K., Fletcher R. Генеративний ШІ та новини: як люди сприймають роль ШІ в журналістиці та суспільстві. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2025. DOI: 10.60625/risj-5bjv-yt69. Дата першої публікації: 07.10.2025.

2. Fletcher R., Nielsen R. K. Що громадськість у шести країнах думає про генеративний ШІ в новинах?. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2024. DOI: 10.60625/risj-4zb8-cg87. Дата першої публікації: 28.05.2024.

3. Fletcher R., Adami M., Nielsen R. K. «Я не можу»: як чатботи генеративного ШІ відповідають на запити про останні новини. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2024. DOI: 10.60625/risj-hbny-n953. Дата першої публікації: 25.04.2024.

4. Arguedas A. R. Нові способи використання ШІ-чатботів для отримання новин та їхнє значення для журналістики. Digital News Report 2026. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2026. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2026/emerging-uses-ai-chatbots-news-and-what-it-means-journalism. Дата першої публікації: 16.06.2026.

5. Звіт про цифрові новини 2025. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2025. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2025/dnr-executive-summary. Дата першої публікації: 17.06.2025.

6. Тенденції та прогнози розвитку журналістики, медіа й технологій на 2025 рік. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2025. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/journalism-media-and-technology-trends-and-predictions-2025. Дата першої публікації: 09.01.2025.

7. Тенденції та прогнози розвитку журналістики, медіа й технологій на 2026 рік. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2026. URL:

https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/journalism-media-and-technology-trends-and-predictions-2026. Дата першої публікації: 12.01.2026.

8. Впровадження ШІ британськими журналістами та редакціями: дослідження застосувань, підходів і ставлення. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2025. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/ai-adoption-uk-journalists-and-their-newsrooms-surveying-applications-approaches-and-attitudes. Дата першої публікації: 27.11.2025.

9. Звіт про результати діяльності JournalismAI за 2023-2024 роки. JournalismAI. 2024. URL: https://www.journalismai.info/blog/journalismai-202324-impact-report. Дата першої публікації: 28.05.2024.

10. Висвітлення штучного інтелекту: посібник для викладачів журналістики. Paris : UNESCO, 2023. 135 p. DOI: 10.58338/HSMK8605.

11. Настанови з управління цифровими платформами: захист свободи вираження поглядів і доступу до інформації за багатостороннього підходу. Paris : UNESCO, 2023. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387339.

12. Регламент (ЄС) 2024/1689 Європейського Парламенту і Ради від 13 червня 2024 року про встановлення гармонізованих правил щодо штучного інтелекту (Акт про штучний інтелект). Official Journal of the European Union. 2024. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.

13. Meir N. Стандарти використання генеративного ШІ. The Associated Press. 15 August 2023. URL: https://www.ap.org/the-definitive-source/behind-the-news/standards-around-generative-ai/. Дата першої публікації: 15.08.2023.

14. Рекомендація щодо етики штучного інтелекту. UNESCO. Paris, 2021. URL: https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-ethics-artificial-intelligence.

15. Як чатботи генеративного ШІ відповідали на запитання та фактчекінгові перевірки щодо загальних виборів у Великій Британії 2024 року. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2024. URL:

https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/how-generative-ai-chatbots-responded-questions-and-fact-checks-about-2024-uk-general-election.

16. Скільки новинних сайтів блокують пошукових роботів ШІ?. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2024. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/how-many-news-websites-block-ai-crawlers. Дата першої публікації: 22.02.2024.

17. Як 2025 рік змінив журналістику: висновки з роботи Інституту Reuters. Reuters Institute's Work. Reuters Institute for the Study of Journalism. 16 December 2025. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/news/how-2025-shaped-journalism-insights-reuters-institutes-work. Дата першої публікації: 16.12.2025.

18. Dierickx L., Opdahl A. L., Khan S. A., Lindén C.-G., Guerrero Rojas D. C. Датацентричний підхід до етичного та надійного ШІ в журналістиці. Ethics and Information Technology. 2024. Vol. 26. Article 64. DOI: 10.1007/s10676-024-09801-6.

19. Kieslich K., Diakopoulos N., Helberger N. Передбачення наслідків: використання масштабного написання сценаріїв для дослідження різноманітних наслідків генеративного ШІ для новинного середовища. AI and Ethics. 2025. Vol. 5. P. 4555-4577. DOI: 10.1007/s43681-024-00497-4.

20. Етичні настанови щодо застосування генеративного ШІ в німецькій журналістиці. Digital Society. 2025. Vol. 4. Article 4. DOI: 10.1007/s44206-024-00151-w.

21. Winkel M. Суспільство керує: зв'язок штучного інтелекту, відповідальності та етики в німецькому медіадискурсі. AI and Ethics. 2025. Vol. 5. P. 2839-2866. DOI: 10.1007/s43681-024-00604-5.

22. Визначаючи напрям: комплексне дослідження настанов щодо ШІ у світових медіа. AI & Society. Опубліковано онлайн у 2024 р. DOI: 10.1007/s00146-024-01973-5.

23. Carstens J. A., Friess D. ШІ в онлайн-дискусіях: раціональний, цивілізований, привілейований? Етичні міркування щодо втручання ШІ в онлайн-

дискурс. Minds and Machines. 2024. Vol. 34. Article 10. DOI: 10.1007/s11023-024-09658-0.

24. Engel-Hermann P., Skulmowski A. Привабливий, але оманливий: застереження проти наївного реалізму щодо ШІ. AI and Ethics. 2025. Vol. 5. P. 3407-3413. DOI: 10.1007/s43681-024-00587-3.

25. Додавання людських цінностей до дипфейків: спільне проєктування рішень для перевірки фактів і боротьби з дезінформацією. AI and Ethics. Опубліковано онлайн у 2024 р. DOI: 10.1007/s43681-024-00619-y.

26. Узгодження автентичності ШІ: як дискурс про ШІ відкидає людську невизначеність. AI & Society. 2025. Vol. 40. P. 263-276. DOI: 10.1007/s00146-024-01884-5.

27. Walter Y. Управління гонкою до Місяця: глобальна політика й урядування в регулюванні штучного інтелекту - сучасний огляд та аналіз соціально-економічних наслідків. Discover Artificial Intelligence. 2024. Vol. 4. Article 14. DOI: 10.1007/s44163-024-00109-4.

28. Humphreys D., Koay A., Desmond D. et al. Ажіотаж навколо ШІ як ризик кібербезпеки: моральна відповідальність за впровадження генеративного ШІ в бізнесі. AI and Ethics. 2024. Vol. 4. P. 791-804. DOI: 10.1007/s43681-024-00443-4.

29. Cociancig C., Heuer H., Breiter A. Розкриття етики ШІ: емпіричне дослідження етичних принципів у процесах спільного генерування ідей. AI and Ethics. Опубліковано онлайн 27 December 2024. DOI: 10.1007/s43681-024-00638-9. Дата першої публікації: 27.12.2024.

30. Звіт про цифрові новини 2024. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2024. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024. Дата першої публікації: 17.06.2024.

31. Звіт про цифрові новини 2023. Reuters Institute for the Study of Journalism. 2023. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023. Дата першої публікації: 21.06.2023.

32. Висвітлення штучного інтелекту: нові горизонти для навчання журналістів у Центральній Азії. UNESCO. 21 February 2024. URL: https://www.unesco.org/en/articles/covering-artificial-intelligence-new-horizons-journalists-learning-central-asia. Дата першої публікації: 21.02.2024.

33. ШІ та майбутнє новин. Reuters Institute for the Study of Journalism. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/ai-journalism-future-news.

34. Чи справді журналісти-люди незамінні? Як захистити журналістику в суспільних інтересах у добу ШІ. Reuters Institute for the Study of Journalism. 19 May 2026. URL: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/.

35. Пищуліна О. Штучний інтелект - можливості, небезпеки, фактори ризику. Центр Разумкова. 2025. URL: https://razumkov.org.ua/images/2025/09/15/sh_int.pdf.

36. Спірін О. М. Штучний інтелект. Українська електронна енциклопедія освіти. 2026. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/749557/2/AI_Spirin O.M.pdf.

37. Що таке штучний інтелект: історія, види та складові. GigaCloud. URL: https://gigacloud.ua/articles/shho-take-shtuchnyj-intelekt-istoriya-vydy-ta-skladovi/.

38. Богом'я В. І., Гудзь А. С. Штучний інтелект: сучасний стан і перспективи застосування. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2023. № 1 (46). С. 13-17. DOI: 10.33099/2311-7249/2023-46-1-13-17. URL: https://sit.nuou.org.ua/article/download/275444/275125/647464.

39. Штучний інтелект. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Штучний_інтелект.

40. ШІ та література: початок кінця людської творчості? Український тиждень. URL: https://tyzhden.ua/shi-ta-literatura-pochatok-kintsia-liudskoi-tvorchosti/.

41. Штучний інтелект у книжковій індустрії: нові горизонти творчості. DeTalks. URL: https://detalks.media/shtuchnyi-intelekt-u-knyzhkovii-industrii-novi-horyzonty-tvorchosti/.

42. Як створити власне онлайн-навчання. Ukrainian Digital. URL: https://ukrainiandigital.com/strong-yak-stvoryty-vlasne-onlayn-navchannia-strong/.

43. Штучний інтелект у наукових дослідженнях: особистий науковий внесок, академічна доброчесність і відповідальність. Конституціоналіст. URL: https://constitutionalist.com.ua/shtuchnyj-intelekt-u-naukovykh-doslidzhenniakh-osobystyj-naukovyj-vnesok-akademichna-dobrochesnist-i-vidpovidalnist/.

44. Приступенко Т., Євдокименко І. Правове регулювання використання штучного інтелекту в медіа: український та світовий досвід. Наукові записки Інституту журналістики. 2025. DOI: 10.17721/2522-1272.2025.86.1. URL: https://nz.knu.ua/uk/article/view/3584.

45. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо використання штучного інтелекту для створення журналістських матеріалів. Комісія з журналістської етики. URL: https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-dlia-stvorennia-zhurnalistskykh-materialiv/. Дата першої публікації: 31.10.2023.

46. Штучний інтелект для медіа. Жінки в медіа. URL: https://wim.org.ua/materials/ai-for-media/.

47. Альянс з питань ШІ розробив правила використання штучного інтелекту для українських медіа. Інститут масової інформації. URL: https://imi.org.ua/news/alyans-z-pytan-shi-rozrobyv-pravyla-vykorystannya-shtuchnogo-intelektu-dlya-ukrayinskyh-media.

48. Матеріал BBC News Україна [ПОТРІБНО УТОЧНИТИ НАЗВУ]. BBC News Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cnv739j8zm4o.amp.

49. Куцак Л. В. Штучний інтелект у сучасній освіті: перспективи застосування та виклики. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців. 2024. Вип. 74. С. 27-37. DOI: 10.31652/2412-1142-2024-74-27-37. URL: https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5679.

50. Що може зробити зі світом штучний інтелект? Радіо Свобода. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/details/28891073.html.

51. Cools H., Diakopoulos N. Використання генеративного ШІ в редакції: сприйняття журналістами ризиків і можливостей . Digital Journalism. 2025. С. 878–896. DOI: 10.1080/17512786.2024.2394558. Вперше опубліковано онлайн 26.08.2024.

52. Cools H., Koliska M. Автоматизація новин і алгоритмічна прозорість у редакції: приклад The Washington Post . Journalism Studies. 2024. Т. 25, № 6. С. 662–680. DOI: 10.1080/1461670X.2024.2326636.

53. Sonni A. F. A. Цифрова трансформація журналістики: мініогляд впливу ШІ на журналістські практики . Frontiers in Communication. 2025. Т. 10. DOI: 10.3389/fcomm.2025.1535156.

54. Bartleman M., Schapals A. K., Dubois E. Генеративний ШІ та новий ландшафт автоматизованої журналістики: систематизований огляд 185 досліджень (2012–2024) . Journalism and Media. 2026. Т. 7, № 1. Ст. 39. DOI: 10.3390/journalmedia7010039.

55. Штучний інтелект і журналістика: систематичний бібліометричний і тематичний аналіз світових досліджень . Computers in Human Behavior Reports. 2025. Т. 20. Ст. 100830. DOI: 10.1016/j.chbr.2025.100830.

56. Штучний інтелект у журналістиці та медіапрактиці: систематичний огляд застосувань, обмежень і дослідницьких підходів . Journalism and Media. 2026. DOI: 10.3390/journalmedia7030164.

57. Критичний аналіз ажіотажу: огляд наукової літератури про ШІ в журналістиці . Review of Communication Research. 2026. DOI: 10.52152/rcr.v14.3.

58. OECD. Пояснювальний меморандум щодо оновленого визначення системи штучного інтелекту . OECD Artificial Intelligence Papers. 2024. DOI: 10.1787/623da898-en.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Факультет (ННІ)** Гуманітарно-педагогічний

**Декларація про академічну доброчесність та використання ШІ**

# ДЕКЛАРАЦІЯ ЗДОБУВАЧА

Я, Говорко Євгеній Юрійович, здобувач(ка) НУБіП України, усвідомлюючи відповідальність за порушення академічної доброчесності, цією заявою підтверджую, що:

1. Моя магістерська кваліфікаційна робота (проєкт) на тему «Штучний інтелект як «вірус» сучасної журналістики» є результатом моєї особистої праці.

2. Усі запозичення з текстів інших авторів мають відповідні посилання згідно з чинними стандартами.

3. Щодо використання інструментів ШІ (обрати необхідне):

- [ ] Інструменти генеративного ШІ не використовувалися.
- [✓] Інструменти ШІ (вказати назву: ChatGPT, Claude, DeepL, ChatGPT інші (вказати назву)) були використані для:
  - [✓] перекладу іншомовних джерел;
  - [✓] стилістичного редагування та перевірки граматики;
  - [✓] допомоги у написанні/відлагодженні програмного коду;
  - [✓] інше: стилістичний рерайтинг тексту.

Я розумію, що надання недостовірної інформації може призвести до скасування результатів захисту та відрахування з числа здобувачів НУБіП України.

«__» _____ **20__р.** _____ _____Євгеній ГОВОРКО___

**(підпис)** **(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)**